Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ● ЕРА, 25 СЕНТЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 115 (6245). ● Мах 2 кепек.

ХIАНЗАРА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАШ — ХУРГБОЛЧЧУН ЙОАКХО Е

Хургйола КПСС XXVI съезд сийлен къахьегама гlуллакхаша белгалъе гlерт мехка юрта боахама болхлой. Массанахьа а шерра яьржай «Пятилеткана — ударни финиш, парте XXVI съезда даха ма доагlера накъадахара» яхача девизагlа йола яхь. Колхозхойн, совхозий болхлоша, транспортни заготовительнии предприятей коллективаша дукхагlа низаш тlаухийт гуйран кхашкарча комплекса деррига балхаш толаме чекхдахаре, алапаши тlайица декхараш кхоачашдара. Даьхенна юрта боахама продукци а бийдал а дукхагlа ялара.

Дукха ха йоацаш Алма-Ата торжествении собрене къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «ЯЛАТ — ИЗ ВАЙ КЕРТТЕРА ЙОАКХО. ХIАЬТА А МАССАЗА А ВIАРГ ТIАЛОАТТАВЕ БЕЗА ЯЛАТ ЧУЭЦАРА ВАЛХИЙ ЕРРИГАЧА КОМПЛЕКСА. ХIАЬТА ИШТТА Я ЮРТА ВАШХАЛО, ХIАНЗАРА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАШ ЙОАКХО Е ЕЗА ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА. ШИНИ ХАННАХЬА А ДУКХАГIА А ГУЙРАН ЯЛАТАШ ДIАДЕР, ДИКА ГИ ЧУТАССАР, ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ХЬУВКЪАМА ЛАЬТТА КИИЧДАР — УЖ А ДА, НОВКЪОСТИЙ, ТIЕХЬАДАХА ЙИШ ЙОАЦА ТАХАНАРА ДЕКХАРАШ».

Новкъоста Леонид Ильич Брежнева уж укхазенна хьувкъам чуэцаш, 1981 шера — кердача пятилетка дlайолалуча шера хьувкъама ларда хьакхоллаш боахкача берригача ахархой, партийни организацей, советски юртбоахамен органий беррига болх вlаштlехьбаккхара йоагlаш я.

Хьалхарча мугlарашка латт хlанз механизатораш, автомобилаш лехкараш, хьаттийн элеваторийн болхлой — вlаьд ца луш кхашка болх мел бераш. Хоаттам ялат чуэцара дика бовцаш дукха ха яьккхар, дукхача моттигашка хьебелар ялат хьанха а арда а. Сентябро лаьтта леладераша дlайхача, мелх хьежача денойца соегlат дир. Хlаьта хlанз чоте ийца хила деза хlара сахьат, хlара минуте.

Пачхьалкхенга миллиард пуьт ялат доххка аьнна тlайийца йоай бехктоккаме декхараш кхоачашдера дукха низаш тlаухийт Казахстана лаьтта леладераша. Мехка ялата ресурсаш алсамъяхара холуш дакъа юкъекхух Кубана, Ставрополья, Оренбуржья, Днепропетровски, Запорожски, Волгоградски, Саратовски областий колхозашен совхозашен.

Хьувкъам чуэцара балхаш толаме де йиш я массанахьа. Материально-технически наькен ресурсаша торе ду еррига культураш чуийца аьнна кхаш хlара денна дукхагlа хилийта, хьалкхебаь хьувкъам ца бойта. Халахете а, массанахьа а тоъам болаш пайда эцац йолаш йолча торонехи кхоачамехи. Дlадийнарех ахаш е ялаташ чуийцадац Смоленски, Новгородски, Калинински, Ярославски областашка. Комбайнийн автомобилийн выработка геттара лоха я укхаза. Кlан мукхи ца хьоагlаш дукха гарах цхьайолча моттигашка ялат дайнад. Дика аьттув бола ха эттача а цу областий партийни, советски, юртбоахама органаша хьадда гlуленхаш дензар тlехьадисар дlададаккхара, хьувкъам сихагlа чуийца баккхара.

Редакце хоамаш ух Челябински, Кургански, Новосибирски, Омски областий хьаттаьшка дукха ялат lайицц лаш. Ялата массанахьа «баьццара улица» lалашгlаьлц Алтайски крае, уральски сибарегlени хьайдашка ялат чуэцача, цlендеча, дlакхухьеча моллагlа хьем бар из талхара кхерам болаш да. На хилийта йиш яц.

Хlанзара хьувкъам чуэцаш мехка лаьтта леладераш декхарийла ба хургболча хьувкъама йоакхо е. Хlанз дукхача районашкарча хаоттама хьалаша аьттув боалийт гурахьа ялат толаме дlаде. Гурахьа ялаташ дlадуь кхаш хlанз дукхагlа да. Дукха боахамаш ялат дlадийна даьннад, кхашка дика хьалдаьнцlад из. Ялат дlадуя ха тlакхаьчай гурахьа уж дlадуьча кертерча зонашка — Украиней Къилбаседа Кавказей. Цига деррига хьалаш хьакхолла деза эггара бокхагlа хьувкъам кхебара.

Кубане гурахьа ялат дlаде деза ши миллион гаргга гектара тlа. Цига хьалхарча класса ги мара дlадуьц. Дукхагlдар перекрестни перекрестно-диагональни хьисапа дlадуь. Цар lалашду хьувкъам холуш айбелга. Гида цхьана мугlарашка ехк гранулированни минеральни удобренеш. Ялат дукхагlа гулдара духьа крае дукхагlа дlадуь моттигерча хьаламна дикагlа хьувкъа кlик сорташ — «краснодарская-46», «краснодарская-57», «къилбаседа-кубанка», «партизанка», мукха — «метеор», «циклон». Механизатораша деррига низаш тlадехийта болх бу. Цунна цхьана белгалде деза, крае къилбаседа районашка ялаташ дlадуьча кхоачамбоацараш долга.

Ала доагlий-те гурахьа дlадуь ялаташ Украине мел бокха лоархlам болаш да. Из иштта доллане а тахан кепа тохача корреспонденце бакъдеча тайпара Киевски, Винницки областий цхьайолча районашка гурахьа дlадов культураш дlаера хана тулийт. Хоаттама хьалаш во хилар, цар ялат чуэцар тlехьадахар санна дола бахьанаш хlанз дуьцар корта болаш дац. Ха хьежац. Хlаьта а республике хlанз а кийчдаьдац гурахьа ялат дlадера къоастадаь бlаьш эзар гектар лаьтташ. Хlаьта ялат дlаделга а соахкарчул тlехьадусий да, къаьстта къилбаседа-малхбузен районашка.

Мехка керттера ялат луш долча гуйран кхас дlадех массанахьа а партийни организацеша, юртбоахама органаша, беррigача лаьтта леладераша чlоагlа уйла тlаьхийтар. Ялат малагlчи хана, малагlча агротехнически боарам тlа дlадерах дукхагlча даькъе тийша хургба хургбола хьувкъам. КПСС XXV съезде белгалдаь ма хиллара, ялат хьувкъадар — из юртарча коммунистий, беррига колхозхой, совхозий болхлой балха ударни участок. Мамотта айе еза лаьтта леладара культура, дlаюча хlанай структура тоае еза, хьинаре къовсам лоаттабе беза хlара гектаре хьувкъам айбара тlехье. Бакъда, белгалдаккханза далац парте дlадеха из гlулакх цхьайолча моттигашка хетаргахьа дийдолийтеш хилар. Массанахьа а шийна кийчдаьдац лаьтта ги. Калужски, Горьковски областийн чакхбоалии латт дийнагlйола хавай, хlаьте укхаза бlаьш эзараш гектараш хlанз а гурахьа ялат дlадина е. Ялаташ дlадера хlанаш кхоачашьяьц Тамбовски, Пензенски областашка, укхаза а иштта кулийт тlехьадаха йиш йоаца балхаш дара хана.

Бlаьсти дlадов культураш хьувкъамра чlоагlа боккха ба зийе лоархlеш. Цо лаьттан массе а тайпара реслии тоаю, оасарцех са доахача хlамасицех къоасам доаттабу. Бlаьсти дlаюш йола хlанаш сихагlа дlайийна яха торе ду. Хьадхалатталча коллективаша толаме чакхбоакх из лоархlама болх Куйбышевски, Саратовски областий, Татарски АССР боахамашка. Цига ахаза соегlа дола лаьтта хlаьхале аьха lодилада. Низ болча тракторех лаьтта боахамий юкъара йоакха отряд вlашагlъелла Воронежски областа Рамонски районе. Дийнахьа а бус а хlанза болх беш ба механизатораш, нормаш тlехкхоачаш а ду. Хlанз Кирова цlерагlча колхозе я из отряд. Укх гергга а хана 3,5 эзар гектар лаьтта аьха яргlолаш а я.

Цхьабакъда гlулакх массанахьа а иштта дац. Москва, Липецки, Рязански областашка ала доаче лаьттех кхелагlа дакъа мара аьхадац. Бlаьсти хlанаш дlаера Ростовски областе кийчде деза 2,6 миллион гектар лаьтта. Сентябра чакхбоалаш латт, бакъда деррига аьха лаьтта ах миллион гектарах соегlа мара дац.

Цу тайпара ялат оттера бахьан малагlа да? Эттара хьалха из да колхозашка, совхозашка, производственни бригадашка партийни, советски, юртбоахама органаша боаттlаш бола организаторски болх ца бар. Цхьайолча моттигашка низ болча тракторех дийнахьа транспортни балхаш деча пайда а эцаш бейсанна лаьтта алийтац. Массанахьа а шиъ сменагlа болх бац лаьтта оахача агрегаташ, машенех дикагlча тайпара пайда эцара агрономически а технически а тlаlьожам лоаттабац. Цхьайолча моттигашка болх вlашlтlехьбаккхара дика опыт, тракторийстаьша техника кертlа доал дар шерра дlадоарца ца деш дус, из моральни материальни стимулашца хьалледац.

Хаьо сиxду. Дукхача моттигашка зиьб оахила теса леладар хьатlадоагlача шера ялат хьувкъадара lатгlа тарлу. Боахамийн районийн кулгалхой декхарийла ба лаьтта аха махулла дукхагlа низ болламагlа йола тракторийн хьокхе, отрядаш вlашагlйохка, механизаторашта дерригаче болх бела lаламде, нормаш тlехкхоачамгlаре тlехье яхь йоарме. Махулла дукхагlа кхо дилла деза кхашша, къаьстта шекара свеклаш дlаюча а шерра юкъейоалле еза комплексни минеральни удобренеш. Цу агроприемех боккха пайда боалл. Цхьабакъда, удобренеш тувсара елам ах мара кхоачаьлац Волгоградски, Пермски областашка.

Лаьтта леладераша фуких ларlа а доагlаш доше фонд лерхl. Гуйранара шелал хьатlаотталеньа кийча а даь дlаоттаде деза из болча ялата, ялатабобоаш культурай, хьамкlий, дуга, гречкхи, бера, коартолий, баьццадаарий, шекара свеклий, цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаьовлачеш хlара шера дlаоечен баьций lаламаьте дукха фу. СССР Сортсемпром, моттигашкара юртбоахамен заготовительнии органаш, колхозаш, совхозаш декхарийла а фу lаламдара алакаш кхоачаьше, бlаьсти дlаде из дика кийчде, дикагlа хьувкъаш дола районированни сорташ гибридашн шерагlа юкъекхулара къаьстта теркам тlа а бохийташ. Дика фу мел эца пачхьалкхен амбарешка дlаоттадара а гурахьа дlаюча культурай фондаш lаламгlьяра а мел йолча торонех бизза пайда эца беза.

Халахете а, хlанз а массанахьа лертlа йоакхо яц фу кийчдара. Псковски, Кировски, Владимирски областашка из болча алатен ялатабобоаш культурайн эшачох кхоалагlа дакъа мара фу lалашдардац. Цу гlулакха тlехьадусаш да челябински омски боахамаш. Дукха ха йисаяц гуйран догlаш дlадоладала, шелал отта, цул тlехьагlа иха а халагlа хургда фу кийчде. Хьатташкен фу доаттадеча складашкен болх лертlа вlаштlехьбаккхар, фу цlендечен докъадечен агрегатех бизза пайда эцар, деррига эшача кондицега дlаккхоачадар хlаца чlоагlа лоархlаме да. Эшача метте боахамаша а областаша а шоайла фу дlаюха теллига юкъедоаладе деза, колхозашкен совхозашкен ерригача культурай фу мел эша хилийтар духьа.

● Гуйран дийнахьа дукха да де дезаш дола балхаш, хlаьта уж дерригаш цхьан комплексагlа леладе дезаш а да. «Кlай дошув» чуэцаш боахк боамби кхебераш. Узбекистана приемни пункташка хlара дийцахьа хьакхухь 100 эзар тони цlенбинза бола боамби. План кхоачаш а яь, 800 эзар тоннага кхаччалца боамби дlабала лаьрхlад Азербайджана боахамашка. Къилбехьен кий декхача лаьтташ тlара дуга чуэцаш латт. Из дика хьувкъадаьд, кудухье лоацнача хиен ца дойташ чуэца а доагlа. Тlа-тlа дукхагlа боахамаш долалу хьажкlаш, генараш чуэца. Массанахьа а чуэца йолаьй шекара свеклаш. Потребителашта дукхагlа коартолаш баьццадараш дала дезаш ба бешамаш леладераш.

Болх лаьгlбалийта йиш йолаш яц доакъар доакхача бригадий коллективаш. Доакъар lалашдара тlехьаьс Грузе, Молдове, Белгородски областа колхозаш совхозаш. Доакъар дукхагlа дакхара ерригача торонех пайда эца беза хlанз. Дуьцар сенах да аьлча, из де дерригача чах аргlаш де дезаш, гуйран тlаьнна буц хьакха езаш, хьажкlех а шекара свеклий лордех а силос йоллара ха тиллийта йиш ца хилара. Пайда эца боагlа баьццадарий, бахчай, кхачанх хlанаш чакхйоахачен промышленноста отходех.

Гуйран дийнахьа даза дергдоацаш lалаьмате дукха балхаш да юрта. Коммунистий, комсомольций, беррigача лаьтта леладерий низ тlаберзабе беза хьувкъам сихагlа чуийца баккхара, алакаш декхараш кхоачашдара, хьатlадоагlача шерарча хьувкъама тешаме ларда йоллара. Суьлабе кхашкерча балхий!

(24 сентябре арадаьнача «Сельская жизнь» яхача газета тlара).

Цхьа дезал санна барт тайна, хьинаре къахьегаш я Октябрьски бурува тохара балхий управленера № 244 йолча буровоя коллектив. Укхаза хьинаре къахьегаш хиларца белгалбаьнна ба слесараш, коммунистически къахьегама ударникаш П. Иванови А. Трегубови. Шоай балхах тlехдика кхеташ йоккха опыт йолаш слесараш ба уж. Цар доал деш йола буровой оборудовани дами дикача хьала тlа хул.

СУРТА ТIА: слесараш П. Иванови А. Трегубови.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Шекара свеклай кхай тlа

Ха дlа ца йохийташ

Кхай тlа гlолла шекара свеклаш хьаоахкаш комбайн йода. Цун штурвала хьалхашка вагlа, хьона вайе а, юртбоахама культураш кхееш йоккха балха опыт lоаль механизатор коммунист Зармаев Саламу. Шалински района «Джалка» совхоза шекара свеклий чуэцара лаьрхкlа вlашагlъелла механизированни звенона кулгалдеш ва из. Хlанз кхоалагlча отделене 220 гектара тlа кхель шекара свеклаш чуэраe езай ба Саламуи цун новкъостийа.

Звенона юкъевоагlа техника хьалагlа хьажа декхарийла вола мастер-наладчик Бурханов Салаудди, юртбоахама машиний механик Байгираев Саламу, сварщик Болтухаев Уммалт.

— Тха звенорча хlара сана дика ... а йоа, кхоачаш е ду ший декхар, — йоах С. Зармаева. — Поточно-перевалочни хьисапе бу оаха болх. Эттара хьалха «КИР» яхача, ше хьекхар оата а оаташ лафеташ тlа ютташ йолча косилкаца шекара свеклай лордех lоцlенду кха. Из болх трактористa Вибулатов Мовлде бу. Тlаккха айса лелаю комбайн арайоаккх из кхай тlа. Хьайоаха шекара свеклаш лафеташца кхай йисте дlа а кхухьаш цига lойоассаю трактористаша Азимов Хьамзатен Эдишев Хизарен, цул совгlа, шекара свеклай лордаш силос йоллача дlакхухьаш а къахьег цар. Нагахьа санна, цхьа бахьан а хиина, цу техниках цаl сеца йоаттиг ниисъелча йох хьувкъам чуэцара конвейер. Из кхета а деш техника хьал талланза дика хилийта, ехар ма хулла сихагlа тоае гlерташ къахьег техника хьаласа хьажа декхарийла бараша.

Трактористаша кхай йисте lойоассаю шекара свеклаш. Уж цlенъеш я Зайналабдинова Марсашас кулгалду звено. Сихен дикеи кхоачашду цу коллективa юкъебоагlача наха шоашта хьалхашка латта декхараш. Балха нормаш юкъера лаьрхlача 50 — 60 процент тlехкхоачашъю хlаране.

Хаоттама хьалаш шекара свеклаш леласраштa дукха аьттув болаш дацар укх шера. Хlаьта а къахьийтар наха ма хулла дикагlа хьувкъам кхебе гlерташ. Кхай тlа хий тохаш хаддаза болх беш яр догlан хьисапе хий детта агрегаташ.

Къахьегарга хьожа ба хьувкъам а. Социалистически декхарагlа чуерзае езаш хинначул 20 центнери планагlа лаьрхlачул 80 центнери дукхагlа а йолаш, юкъера лаьрхlача кхо бlаь центнер шекара свеклаш чуэц хlанз хlара гектара тlара.

— Мишта хет, хьона, шекара свеклаш чуэцараш бу болх? — аьлар сога отделене управляюще Алимсултанов lумара, наькха балха хьокхамаш тlаяздаь тетрадь хьа а дийла.

Цу тlа даьча йоазонo хьахьокх хьалхарча дийнахьа С. Зармаева норма 5 йолаш 8.2 гектара тlара шекара свеклаш чуийца хилар, хlаьта Х. Азимовен Х. Эдишевен балха нормаш шоззa тlех кхоачашъяь хилар. Иштта дика да шекара свеклаш чуэцача дакъа лоацаш болча кхыча наьха балха хьокхамаш е.

А. УЦИЕВ.
Шалински района «Коммунизми байракх» яхача газета болхло.

ГУЙРАН БАЛХАШ

Дукха балхаш да хlанз республика кхашка. Ца байташ чуба беза хьувкъам, дlаде деза ялат, аха еза зиьб.

Статуправлене аргlанарча сводках 22 сентябрь хьатlакхоачаш шалта лаьрхlа йола хьажкlаш чуийцай 7,2 эзар гектара тlара, е чуэца езачарех 23 процент. Геттара сиха чуэц уж Урус-Мартановски районерча механизатораша. Цар хьажкlаш чуийцай 1239 гектара тlара, е чуэца езарех 41 процент.

Наурски районе хьажкlаш чуийцай 39 процент хулача кхашкара. Эсала лел хьажкlаш чуэцара балхаш Малгобекски, Надтеречни, Назрановски, Сунженски районашка. Малгобекски районе 69 гектаре тlара мара ма хьажкlаш чуийцац.

Генараш чуийцад 6 эзар гектара тlара, е деррига чуэца дезарех кхоалагlа дакъа. Грозненски Надтеречни районий боахамашка генараш чуийчa дlадийначарех 80 процент, Малгобекски районе — 21 процент, хlаьта Шалински районе кхы а кlезигагlа — 17 процент. Гудермесски районе дуга хьекхад хьакха дезачох ах совгlа, хlаьта Шелковской районе хьекхар 15 процент мара дац.

Сихденнад шекара свеклаш хьакхара балхаш. Уж чуийцай 1461 гектара тlара, е 16 процент.

Республике массанахьа е вlаде доладаьц ялат. Из дlаде деза 163.7 эзар гектара тlа. Хlанз дlадийнад 11 эзар гектара тlа, е 7 процент. Зиьб оахаш латт. Бlаьсти культураш дlаюргйолаш 43 эзар гектар лаьтта аьхад.

●

ДОАКЪАР КИЙЧДАР

Юрта боахамашкара механизатораш торонаш йолаш ба дукха доакъар lаламде.

22 сентябрь хьатlакхоачаш йол кийчъяра план 71 процент кхоачашъяьй. Хlаьта Надтеречни районо — 88 процент, Наурски — 84, Ножай-Юртовски — 81.

Силос кийчъяьй 343 эзар тонн, е планагlа кийчъе езачох 47 процент. Из хьакха доакъар кийчдара хьалха да Шалински районерий — 70 процент, Шелковской районерий — 76 процент кхоачашъяь боахамаш. Хlаьта Грозненски района боахамаша из кийчъяра задани 38 процент мара кхоачашъяьц, Назрановски районо — 26 процент, Сунженски — 29.

Баьла тьоар дикхара план тlехкхоачашъяьй Наурски, Ножай-Юртовски, Шелковской районаша. Из мах болa доакъар кlезига кийчдаьд Гудермесски районе — 31 процент. Назрановски — 35, Сунженски — 29, Шалински — 22 процент.

Республике кийчдаьд 26 эзар тони баьла хьоал, е кийчде дезачох 84 процент. Из 6 эзар тони дукхагlа да соахка кийчдаьчух.

ЦХЬАНА ТОХКАМАШ ДУ ДИЪЛАГIА ДИ ДА

НАЬКЪА ЛОСТАМ ТЕЛА ЦЕНТР, 23 сентябрь (ТАСС). Космонавташа Попов Леонида, Рюмин Валере, Романенко Юре, Арнальдо Тамайо Мендеса «Салют-6» — «Союз-37» — «Союз-38» яхача орбитальни комплекса тlа цхьана балхаш делга дlахо хьош да.

Тlехьагlа хьалъяхача экспедице эшпажо аргlанара тохкамаш дир сигала шиъ беча хьалашка керта хьоаво боах мишта бу хьожаш. Из беш цхьадола физически хьокхамаш магнитни хьисапе дlаладир советски кубински специалисташа хьакхеллача «Кортекс» яхача аппаратура гlоница.

Невесомосто микроорганизмаш дегlаахара а сбара а беш бола lогlаьм бовзара дlайолайир «Мультипликатор» яха биологически эксперимент.

Орбитальни комплекса тlа дlаэо хьош я «Шенар», «Зона» яха технологически эксперименташ. Сахароза монокристаллаш дегlаахара процесса эшпажо тlелина тlа йоах бе лелаеча фотокамерай гlоница.

Тахан иштта е лерхl геофизически технически эксперименташ. Лаьттан атмосфера йовзарен атмосферни оптика цхьадола дешаш къоастадарен духьа космонавташа спектрометрировани ю маьлха сердалон, Маьлха сурташ доах из горизонта тайп-тайпара гаьна болаш. «Иллюминатор» яхача экспериментe дукхален кlезигален мах бу йийлача космосо дукхача беча lотгъамца дуззаденнача станце иллюминаторий оптически хьалий.

Уж тохкамаш деча пайда эц «Спектр-15» яхача болгарски аппаратурах а станце йолча фотоаппаратурах а.

Сарахьа шиъ телевизионни сеанс еш шиъ бара лостам телача Центре болча советски кхыча мехкашнарчен журналисташта эшпажо ергъя пресс-конференци.

Орбита тlарча телеметрически хоамашен докладашен яхачох «Салют-6» — «Союз-37» — «Союз-38» яхача орбитальни комплекса бортовой системашн аппаратурий лерттlа боал беш я.

Космонавташ Попов, Рюмин, Романенко, Тамайо Мендес могаш маьрша ба.

Доазол дехьара хоамаш

СОФИЯ. Варне болх бе йолаеннай дунайски мехкашца кемаш лелара дакъе Братиславски соглашени аь 25 шу дизара хетаяь дунайски пароходствай директорий юбилейни сесси. Цига дакъа лоацаш ба Австре, Болгаре, Венгре, Румыне, Советски Союза, ФРГ, Чехословаке, Югославе викалаш.

25 шера дунайски флотилей юкъара тоннаж кхозза гаргга дукхагlа хиннай, хlаьта дlа-юха кхухьа мовхьаш — ворхlаззем ахаззен. Мовхьаш дукхагlа кхахьара дикка гlо дир «Интерлихтер» яхача дунен халкъашта юкъерча кемаш лелара предприятей «Дунайтранс» яхача советско-болгарени транспортни товариществая.

●

ПРАГА. Ткъаь пхиъ шу дизара юбилей дездаьд ЧССР ядерни энергетика йоккхагlъарех йолча lилман центро — Чешски лакхерча технически училища ядерни инженерии физика факультето. Иштта ткъа пхиъ шу хьалха вlашагlъеллача Чехословацки lилмай академе ядерни тохкамий институтаца цхьана факультето дlадоладаьд халкъа боахама болча атома лоархlама хьакъехьа хlанзарча lилмана карагlдаьнарех пайда эцилга. Докха дакъа юкъедихьад факультета специалисташ «Интеркосмос» яха программа кхоачашъеча. Цар дакъа лаьцад Лаьттан искусственни спутникашка хьежара йола лазерни обсерватори хьаеча.

●

ЖЕНЕВА. Ира финансови кризис ла деаш я Малхбузен йоккхагlйола авиатранспортни компанеш. Фегарча транспорта дунен халкъашта юкъерча ассоциаце даннеегlа «Бритиш эйруэйз» яхача английски компанена укх шера 40 млн. доллар зе хиннад. США авиакомпанешта укх шера, хетачох, юкъера зе 250 млн. доллар хургда. Ассоциацена хетачох 1980 шу дунен халкъашта юкъерча мовхьаех 70 процент кхоачача цун 107 члена эггара хьалагlа хургда.

●

ДЕЛИ. Космически бувзама станцешта оборудовани хьае йолаеннай «Индиан телефон индастри» (ИТИ) яха пачхьалкхен объединени. Бангалоре (Карнатака штат) пресс-конференце ИТИ викало Ч. С. Раос хоам ма барра, гаргтарча шин шера цу оборудованеца lалашъергъя Инде йистошкарен централъни районаш тешшаме вlашн бувзам болаш хулийтаргйола 20 совгlа станци.

Шерагара шерата ИТИ — мехка пачхьалкхений йоккхагlча объединенеех цаl — дукхагlа арахецаш я телефоний аппараташ, гаьнара бувзам лоаттабу дукхаканальни системаш, микроволновой аппаратура. Чlоагlа уйла тlаухийт цун кара йолча пхе заводa модернизаци яра. Хаддаза дегlаух цуна тlабоагlа пайда — дlадахача финансови шера 120 млн. рупей совгlа хилар из, аьлар Ч. С. Раос.

●

ЯУНДЕ. Кlезиг-дукха сатем эттачул тlехьагlа Чада столица Нджамен районе тlемаш юха а доладеннад центральни правительства эскараштен къаман оборона министр хиннача Хиссен Хабре командовани лелаеча герзашца кийчденнача низаштен юкъе. «Камерун трибюн» яхача газето белгал ма дарра, укх шера март бетта денз цlенихе ца хиннача тайпара сихденнад тlемаш. Хиссен Хабре низаша дlалаьцача Чада столица африканций кварталашта дlоагlа лаьтаэ отт йоккхий тоьпаш. Волаш ба боабаьраш а бlаьш човнаш яьраш а.

Моттигерча радиос беча хоамагlа Камерунски правительства дlакхайкадаьд вежарий вlаши боабу тlом дlаболабеннача хана денз эггара хьалха Чадера байдда баьхка эзараш бола нах тlайийцача доазон тlарча Куссери яхача камерунски города йоккхий тоьпаш еттара ше хаьдда духьала йолга.

●

КИТО. Сага боккъонашта йолча Латиноамерикански ассоциаце Латински Америка мехкий конституционни правительствашна послани яьийтай мехкара демократически паргlатонаш дlаяьккха Боливе тlеяа режим дипломатически, политически, экономически гlулакхех дlахоадаяра уж тlахьехаш. Боливе сага боккъонаш телхаяр, цу мехкарча прогрессивни демократически низашта духьала якъаш дари террор леладаре хьахьокхаш дола дукха масалаш доаладу документа тlа. Ассоциаце латиноамерикански пачхьалкхений правительствашн тlахьех массане а юкъерча хоржамашка котаяьккха президент Э. Силеса Суасои вице-президент Х. Паса Саморун закони а ларагlа тlаэпара.

(ТАСС, 23 сентябре).

Эггара балха сатотагlа йолла ха я хlанзара яр Шалински района «Джалка» совхоза № 3 йолча отделенерча къахьегамхошта. 160 гектара тlа шоаш кхедаь генараш чуэцаш боахк Мидаев Алхазура звеноцара членаш.

Дукха балхаш де дезаш ба совхоза механизатораш. Ка бола ялат чуийцачул тlехьагlа хьажкlийн генарийн керда хьувкъам чуэцара шоай техника кийчйир цар. Кийчйир дикен ший хапнахьен. Из бахьан долаш ца соцаш болх бу комбайнашен уж лехкаш багlача механизаторашен.

Баснакаев Адам (сурта тlа вар) совхоза дикагlвола комбайнер ва. Иттлагlча пятилетка шерашка социалистически яхье хьалхле йоахаш хьавоагlа коммунист Баснакаев.

Хlана генараш чуэцача денношка а Адам массарел хьалха ва. Норма 10 гектар йолаш цо хlара дийнахьа 15 гектара тlара генараш чуэц.

«Джалка» совхоза къахьегамхоша дика соегlат кийчду КПСС XXVI съезда. Планагlа 13 центнер яккха езача цар хlара гектара тlара 16 — 18 центнер генараш доах.

— Лоацдача хана чуийца доахаргда оаха генараш, — йоах А. Баснакаева.

Х. МУКАЕВ.
Автора тешети сурт.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА-ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ЦА ДЕШ ДИСАРАШ ДУВЦАР КОММУНИСТАША

Тампонажни участко отчетно-хоржамий партийни собране доклад еш, Н. Н. Колодкос производстве болх дукха хиларагIа пропагандисташа кхоачащдулац шоай дехкараш, цудухьа марксизма-ленинизма кIийленийн экономически образоваяей школашка занятеш е пропагандисташ ихычахьара хьожабе аьнна деха деза горкомагара аьлча, эалс баьгIа коммунисташ шоаш багI-багIача хьайра, хIаьта сатем кIеангагIа болаш хинна царех шиъ юкъелийлхар:

— Из сенна ду?

— Вай боацаш да пропагандиста болх булургбола нах?

Председатела соцайир йолалла кийча хинна дебаташ, йов. Колодкос ший доклад дIако йир.

Пренешка къамаьлаш даьча коммунисташа чIоагIа критика йир идеологически болх вIаштIехьбаккхара хьакъехьарча а кхыча даьнъерча а партбюро балха.

Къоасттадаь аьлча, моториста-водитела Н. А. Байдановa аьлар, партийни просвещене а экономически образоване а школашка болх лерттIа дIа ца бахара бахьан цу школай пропагандистий занятешта кийчбала ха ца хилар а е тампонажникий специальность цу гIулакха ма эшшара ца хилар а дацар аьнна. Вахьан дар партбюрос а цун секретара а пропагандисташкара а ладувтIарашкара а цар лерттIа хьехилгеи дешилгеи хьа ца дехар. Партийни дешар лерттIа вIаштIехьдаьккха дацар, хIаьта цунна цхьаьна сего тIахьожам а лоаттабацар. Цу гIуланха бехкебараш парторганизаце кулгалхой ба. Вай болаш ба цу кружокашта кулгалдулургдола дика дийша нах.

Мотористa-механика М. М. Шаталова укх тайпара аьлар:

— Партбюрос болх бацар. Со бюро член ва, амма эггара хьалхарча цхьан заседане мара хинавац со бюро хержача гIоне, хIара денна се балха хинаволлаше 'а. Цо заседанеш маца яьй, малагIа дешаш дийцад сона ховш дац. ДукхагIча даьхъе хила тарлуш дар да заседанеш вIалла да хинна хилар а цига цхьаккха тайпа дешаш дийца ца хилар а.

ДIахо цо аьлар, партийни организаце а ерригача коллективе а беш цхьаккха а кхетам балара болх бац, цу тIа а производство ше а во вIаштIехьъяьккха я. ХIана? Мадарра аьлча, бурув деттарий заказаш кхоачашде вай делкъа хинна мара доза ца луш хилар да бахьан. Цхьаэ цхьаккха бахьан а доацаш геттара тIехьа араювл эншпажаш гаражера.

— Производствени планаш 103 а кхы дукхагIа а процент кхоачашъю вай, аьлар цо, амма нагахьа санна болх лерттIа вIаштIехьбаьккха хилча, вай хьокхамаш шеко йоацаш лакхагIа хургдар.

Кхетам балара болх вIаштIехьбаккха гIо дехаш лакхе латтача инстанцешка аха дезаш ца хиларах дийцар ше къамаьл деш участка механика С. В. Фирюлина а.

— Вай воай декхар да коллектива членашта коммунистически кхетам балар, хIаьта вай на де торо а я. Балхацара кхоачамбоацараш довза а уж дIадахара ле дезараш белгалдаха а декхарийла ба цеха кулгалхой а партбюро членаш а.

Собране дийцар кхыдола дешаш а: дисциплинах, салоIача денопка лерттIа салаIарах, партийни собранеш кийчъярахи чакхъяхарахи, парте мугIараш дегIаахарах, общественни организацей балха партийни организаце кулгалдарах, хIаьта иштта рационализаторий балхах а. Производстве хьалха латтача массехк сего заявлени еннаяр парте кандидаталла шоаш дIаэцар дехаш. Цхьабакъда, партийни бюро секретара Н. Н. Колодкос цхьаккха а хIама лаьдац из дош дувца оттадара.

Кхы а чIоагIагIа цецоакхаш да рационализаторий гIулакхага ца хьажар. Участка механика С. В. Фирюлина, слесара Н. Ф. Пуценкос, сварщика В. Н. Пузенкос кадарча шера массехк рационализаторски предложени кийчъяь хинай, кхыметтел царех цаI производствана юкъе а хьош. Иштта, масала, производства новаторий иденгIа а инициативагIа а хьаяай автомашиний мосташ хьадахара гидравлически подъемника установка, хIаьта иштта радиаторашкара хий цIенцеш йола лоңушкаш а оттаьй. Участка начальника новкъоста М. П. Григорина хетачох, уж рационализаторски предложенеш дикка маьхе я. Цхьабакъда, гIулакх иштта дале а, цу предложенешта производствана юкъейинхьачул тIехьагIа а оформлени яьац. Ховш дац, новаторий уйла дIахо а творчески болх бара тIаьхийтара, рационализатораштa стимулировани яра кулгалхой фу де дага ба.

Цlенхаштттаре претензеш йир участка коммунисташа «Грознефть» объединене тампонажни контора кулгалхоштa уж участке боагIаш, коллектива гIулакхаш мишта лел ха гIерташ, вакаца къамаьл деш ца хилар бахьан долаш.

Хетаргахьа, цу гучIахьарча къамаьлех пайда бартба тампонажни участка партийни организацена чубоагIача беррига коммунисташта а эггара хьалха керда хержача А. П. Корзевич керте латтача бюрона а. Кхетадеш да, партийни бюро дикка къахьега дезилга собране белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара, хIаьта бюро членашка на дулург а дa. Цхьабакъда, хетаргахьа, ниса хургда тампонажни участка берригача коммунисташна укх тайпара хаттар дича: йиш ецарий хьогI отчетни юкъа нийсдалийта кхоачамбоацараш отчетно-хоржамий собрани хиларга ца а хьежаш дIадахи?

М. НАШХОЕВ,
КПСС Малгобекски горкома инструктор.

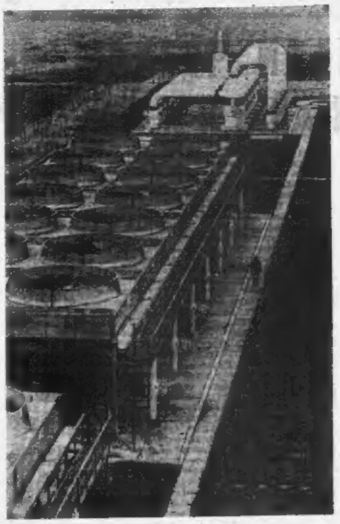

Къулбехьерча Урала арешашка дениз карпатски лоамашка кхачалца социалистически содружества мехкаша цхьана къа а хьегаш йилла я «Союз» яха магистральни газопровод. Йоккха диаметр йолча турбаех 2700 километр йаьха трасса хьалъяьй. Цу чу гIолла Советски Союза Малхбузехьарча доазонтахьа а, кхы дIахо — вежарашка долча социалистически мехкашка а йода газ.

ДоттагIала магистраль — иштта цIи тиллий цу Европе йоккхагIъярех йолча газопроводах. Из юлача даькъа доацаш хиннаб Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Румыне, Советски Союза, Чехословаке специалисташ гIишлонхой. Цар вIаштIехьдаьннад магистрала Iаламо дукхьала увттаеш хинна дуxьаленаш эшае. Цу даькъе Волга, Дон, Днепр яхача доллача хиний а итташ долча кхыча зIамигачех доаккийчен хиший, ушалий, лоамий духьаленаш а йолаш.

ХIана цун 20 совгIа йола компрессорни станци турбешца гIолла 29 миллиард кубометр газ дIахецаш я магистрала дIоахxале.

СУРТАШ ТIА: 1. химически лабораторе болхлой Е. Клебани М. Рогацкайин массе хана тIахьожам лоаттабеш газа диналга хьож.

2. Компрессорни станце шелал лоаттаю участок.

В. МИГОВИЧА суртам. ТАСС фотохроника.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

ДИКА КИЙЧЛУ

«Сунжанефть» НГДУ коллективо мехкдаьттен гази яккхара цхе шера план кхоачашъярах рапорт деннад 1980 шера 23 марта.

КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттача коллективо дош деннад пятилетка чакхъялалехьа планал совгIа 100 эзар тонн мехкдаьттен 10 миллион кубически метр гази яккха. Лаьттан тIоанашкара мехкдаьтта тIатIа кIезиглуш доагIача хьалашка уж доккхий декхараш кхоачашдара геттара чIоагIа къахьега деза.

Цудухьа дикагIа пайда эца беза йолча запасех, лакхъе еза балха эффективность а цун дикал а. Iилмай ларда тIа товбе беза болх, юкъейоалае еза хьалхалатта опыт, дегIаххувла деза новаторий рационализаторийн кхоллама хьинар а инициатива а, ерригa коллектив оарцагIъяккха еза йолча торонех бизза пайда эцара.

Технически прогресс дегIаяхувлача факторех цаI я лаьттан тIоанашка хий чу а детташ, давлени айеш йолча технологех пайда эцилга. Из метод юкъейоалаяр бахьан долаш къаьнарча скважинашкара укх пятилетке 506,2 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад. Из болх дика беш хьайоагIа М. А. Беляева кулгалдеш йолча участка йоаккха йоаца коллектив.

Иштта берхате къахьегаш я шоайла айхха бувзам бола мехкдаьттен гази йоаккхача цехех (цеха начальник В. И. Синятина) скважинашта ремонт еча цехех (начальник А. Н. Войтов) коллективаш. Геолого-технически мероприятеш чакхъяхарий скважинашта 104 капитальни ремонт яра бахьан долаш пятилетка диъ шерей бархI беттех кхы тIа а 113,8 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад.

Укхаза цIенхаштта къахьегаш хиннаб коммунисташ А. М. Маянычев — скважинашта ремонт ю мастер, цо пхе шера план 1979 шера 13 декабре кхоачашъяьй, Н. П. Летников — мехкдаьттен гази йоаккха мастер, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член, В. П. Вилков — скважинашта капитальни ремонт еча цеха воккхагIвола мастер, С.-А. Бельтоев — мехкдаьттен гази йоаккха оператор, дукха кхыбараш.

Чурча торонех бизза пайда эцара, материалий кхом бара цIенхаштта къовсам лоаттабу прокатно-ремонтни, электрооборудоване, кхыйолча участкашка. Масала, укх шера чакхбаьнача бархI бетта 263 эзар киловатт-сахьат кхоаьй электроэнерги.

Укхаза шоашкара масал а гойташ, хьинаре къахьегаш ба коммунисташ А. А. Черкашенинов — участка начальник, Н. Н. Дашкевич — районни сета начальник, А. И. Самойленко — электромонтер, СССР Лакхехьарча Совета депутат, кхыбараш. Уж ба технически прогресс дIахьалхашка кхухьараш.

Иштта, технически прогресс дегIаяхувлача а производства керда резерваш лехача а хьинаре дакъа лоац тха новаторашеи рационализаторашеи. Укх шера 8 бетта «Сунжанефть» НГДУ балха юкъейоалаяьй цар еина 43 рационализаторски предложени, цар экономически эффект 10,4 эзар сом ба. Цул совгIа, балха юкъейоалаяьй 12 эзар сом мах бола 22 ме ронрияти. Цар Iилман ларда тIа болх тоабаьб.

Шоашкара масал а гойташ, творчески къахьегаш ба Н. Н. Гусанов — воккхагIвола механик, В. В. Алленов — слесарь, В. А. Жилин — ЦКРС механик, кхыбараш.

Масала, механика В. И. Жилинен мотористе Л. А. Кочергинен предложени еннай лебедка вIашагIа а ца йоаккхаш, барабан юхаметтаоттабе торо луш. Цун экономически эффект я 1,294 эзар сом.

Бакъда, къахьегама сесарзе лакхъяра эггара доарIамера гIулакх да управлене шерра социалистически яхь йоаржаелга. КПСС XXVI съезда сийна социалистически яхь шерра йоаржаe тIахьехаш бола КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума сонам вахаре кхоачаш а беш, управлене масса йолча подразделенешка хIана керда декхараш тIаийцад. «ТIехьабусараш боацаш болх беза яха ростовчаний «ХIара балха дениа — дикала знам» яха грозненски химикийи болхлой хьал а лаьца, къахьегаш йолча тха структурни подразделенешта юкъе цхьаккха коллектив яц ший производствени программа кхоа[illegible].

Яхье баьнкарашта юкъе массаза а хьалха латташ хьайоагIа хийчо ечеш мехкдаьтта дIаухийтачен участкаш (начальник А. С. Коломыйцев) Iилман-техника а производствени балхий а цехаш (начальник В. И. Серобабин) [illegible].

Мехкдаьтта а газа а промышленноста денна накъабоахаш управлене коллективо укх шера 30 августа кхоачашйир 9 бетта план. Карарa цу дIадоладелча гIоне планал совгIа 670 тонн мехкдаьттен 10,7 миллион кубически метр гази яьккхай. Кхы скважинана капитальни ремонт яьй, къахьегама оесарле 2,2 процент лаккхьеннай.

Укх шера шоай профессех дикагIаьр яха цIи яьккхай, Могильный Михаил Егоровичa — оператора, Литвиненко Николай Пантелеевичa — газоэлектросварщика, Мирошниченко Петр Александровичa — вышкомонтажника, кхычар.

ЕрригIа а управлени хьанийцача укх шера лакха хьокхамаш а доалаш къахьегарах 22 сага ленински юбилейни грамоташ еннай, 2 сaг управлене Сийлен книжка тIа дIаяздаьъ, дукхагIа[illegible] ахча премеш, кхыдола совгIаташ тийннад.

Сунженски промышленни предприятешта юкъе яьржа хиннача социалистически яхье хотало яьккхача «Сунжанефть» НГДУ коллективага 1979-шерен укх шера II квартален дIа ца хецаш лелаяь КПСС Сунженски райкоман райисполкомен карара кара тела ЦIе байракх. Иштта, массехк бетта баьча балха итогегIа «Сунжанефть», НГДУ коллектив «Грознефть» объединене мехкдаьттен гази йоаккхача управленешта юкъе дикагIа лаьрхIай.

Сунженски мехкдаьттахой дага ба шоай къахьегама толамаш лох а ца долийташ, коммунизм хьалъеча дизза дакъа лаца.

В. ВЛАСОВ,
«Сунжанефть» НГДУ парткома секретарь.

МАССАЗА А ХЬАЛХА ЛАТТАШ

«КПСС XXVI съезда — 26 хьинцрера кIира» яхача девизагIа къахьегаш бола болхлой дукха ба «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча производствени объединени объединене шолагIча филиале. Цу даьнъе яьржача социалистически яхье башха-дика толамаш доахаш бола итташ болхлой ба филиале. Цар цIераш йоахача хана предприяте болхлой профсоюза фабкома председатела Гаврилова Евгения Ивановнас эггара хьалхарчарца цIи яьккхар обойщица, Коммунистически къахьегама ударника Османова Банат Iаддурахьмановнай. Шийна тIабилла моллагIвола болх даим цIена кхоачашбеш, яхье хадданза хьалха латташ хиларца дукхаленца сийдеши лоархIаши я из, яхаш дувц цунах.

Банат иштта хиларах дола дукха масалаш довладе йиш я. Ше филиале къахьегаш йолча ткъаьх шера массеза новкъосташта хьонхам телаш къахьегаш хьайоатIарех я на. Ше дика болх барал совгIа оарцагIвоах цо лала латта новкъостий а шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара. Цхьанкъа смена дIаяхийтац Банате ше сменни нормаш 130—140 процент кхоачаш ца еш. Дукхача хана деза обойщицаш болаш къахьегаш бола Шульгиева Вера, Володина Галина шийца яхь лелаяра цо тIа а хьийхa цунца яхь лелаеш ба. Пятилетна тIеххьарча шера дIабахача бархI бетта цу яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа из.

Ше доахача къахьегама толамий хьайлеваш юкцар дийхача Баната аьлар: «Керттердар да айса карлаьмцача балхах со яшоши не безаши хилар, юххьанца дена хьай къахьегама никъ юка дIаболабе сайга аьлча, аз сай професси кхычуца хувцаргьяцар. Иштта баьцн каралаьцача балха тIа чIоагIа кайоалаш къа а хьег аз».

Предприяте моллагIа дIадоладеш дола кердадир эггара хьалхарчарца хьалловцарех я Османова Банат. СССР керда Конституци тIанийца кхо шу дувачаьденга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъе дош делар филиалерча дукхачи болхлоша. Хьалхарчарца из дош деннарех яр Банат а. Ше тIанийца декхараш хапал дукха хьалха кхоачашдеьд цо. Массехк бутт ба из цхьайтталагIча пятилетка чотагIа къахьегаш йола. Шиь балхах тIехдика кхеташ йолча Османовас филиалера обойщицаш яхье тIахьийхар брак йоацаш продукци кийчъяра шийца къовсабалара. Из дика гIулакх а итташ болча болхлоша хьалаьцар. ХIанз цхьаккха тайпа шоай балха юкъе брак ца нийсйолийташ къахьегаш бола обойщицаш дукха ба укхаза. ХIаьта Банат ше ший тамагIа а долаш продукци кийчъеш я. Цудухье ОТК болхлой тIахьожам боацаш чакхйовл цун продукци.

Дог раьза долаш дIалу цо ший опыт обойщицашта. Цудухьа филиалерча кагирхой хьехамчашта юкъе дикагIа лоархIачарех я из. Нагахьа шу дIадахийтац массехк болхло ца кийчаеш. ХIанз цо обойщица болх Iомаеш я Мапаева Берлант, Михайлова Люба. Уж шоаш каралаьцача балхах дика кхетаж боагIа.

Хьинаре къахьегаш йоллашехьа а юкъарча балха тIа дакъе лаца а ха корайоагIа цунна. Дружинника, агитатора декхараш цIена кхоачашдеш я Банат.

Итташ я цунна тийнна ахчан премеш, сийлен грамоташ. Цун къакха тIа леп «ИйслагIа пятилетка ударник» яха сийлен знак, «Социалистически яхье котъаьнар» яха массехк сийлен знак.

КПСС XXVI съезда къахьегама вахте эттача обойщица Османова Баната лерхI ер шу чакхдалалехьа 1981 шера хьалхарча яах бетта задани кхоачашъе.

Б. КОСТОЕВ.

Ялат дIаде доладаьд

«Знаменский» совхоза кхашка сихъяь чуэцаш латт коартолаш, оахам кийчдеш, хьайбашта доакъар Iалашдеш да...

Керттера лостам коартолаш лелаелгабеле а, совхоза боахама довкъош дукха да. Аллха ка бола ялаташ дIадув оаха хIара шера пхи эзар гектар. Укх шера а я иштта план. ХIанз эггара бехктокхамегIа дарех балхам да гуйра чуерзаелгеи Iаи кIал ялат дIадувлгеи.

Механизаторашеи цар новкъосташеи йоагIаш йола кийчо лый на болх ханахьа чакхбеккхара. Культиватораша, макхашца, катокашца кийчдаьд 500 гектар совгIа оахам, хIаьта кхы а 1100 гектар совгIа лаьтта аьха а дайна из замо кийчдеш латт. Дисар коартолаш чуийца ялагI хьежжа оахаш да.

Ялат дикагIа хьувкъадара оахам де доладеча хана дерригача кхаь тIа минерални удобренеш тайсай хIара гектара цхьа центнер калийни тухи 2 центнер суперфосфати лоархIаш. Укх деношка ялат дIаде доладеннад тхо. Из болх балта тIадилад боахаме дикагIвола механизаторашта Цечоев Мальмад-Гирена, Толдиев Султана, Измайлов Ахьмада, Бузуртанов Махьмад-Гирела, кхыбараша. Ерригаш а — 12 сеялка я кхай тIа болх беш.

Тха зоне агротехнически дикагIа лоархIаш йола ха я сентябра юкъера деза октябра юкъ екъалуча кхачалца яр. КПСС XXVI съезда накъадолхаш шерра социалистически яхь а йоаржаяь, 10-ча октябре кхоачаш гуйран ялаташ дIадийна лаха лаьрхIад тха кхаш лелаераша.

Ялатаца цхьана хIара гектара цхьацца центнер лоархIеш «дIаше» нитроаммофос яха минерални удобренеш а.

Совхоза коллективо лерхI цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера хIара гектара тIара 22 центнерал мегIагIа доацаш на бола ялат дакха планагIа 17,6 центнер долаш. Ялаташ кхедеча боахамий хьокхамашка дийлача йокха цифрш яц на, бакъда, дукхагIдола кхаш (коартолаш юераш дIадаьхьача) довкъашкеи гуйнашкеи дадача тха боахама кIезига а яц.

Оаха укх шера даьккхад хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 20 центнер ялат, хIаьта дерригa кха 2100 гектар дар. ПланагIа 1940 тонн доха дезаш хиннача паччахьалкхенга дехнад 2500 тонн совгIа дика ялат, иштта дIаоттадаьд дIаде дезар, хьайбашта эсаргдар.

Сентябра дукхагIдола денош балхах тха на яргйолча тийпара дIайха латт. Цудухьа хIара денах, сахьатах дукхагIа а дикагIа а пайда эца гIерт тха совхоза кхаш лелаераш...

А. АШУЕВ,
«Знаменский» совхоза керттера агроном.

Укх пятилетка шерашка Горячеводски бурув тохара балхий управленерча бурувдеттача бригадашта юкъе яьржача яхье даим хьалха латташ хьайоагIарех я № 11 йолча буровой коллектив. Дукха ха йоацаш пхе шера план хапал дукха хьалха кхоачашъярех буровой коллективерча дукхача лаьттан ченаш техкарашта Ленински сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ делар. Царех цаI ва бурувдеттачун гIонча Махмудов Аймерза. Хьинаре къахьегаш хиларах коллективе сий деш ва из.

СУРТА ТIА: дикагIвола бурувдеттачун гIонча А. Махмудов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Городи цун проблемаши

ГIАР-ТАТА ТIЕХЬАШКА ДОАЛАШ ЛАТТ

ХIанзара город сихъенна лелаш транспорт — автомобилаш, трамваеш, мотоциклаш, автобусаш йоацаш хилац. Цу доллача хIамо гIартата ду, «города транспорта» тата оал цунах. Цунца къовсам лоаттабу вай мехка административни а городаш хьаярца дувзаденнача а гIулакхий новкъостала. Иштта, 1956 шеррехьа соцадир моттигашкарча Советаши Москве, Ленинграде, мехка дукхача кхыча городашка машинаш лехкараша ховаш йола сигналаш телга. Из Iалашмате эффективни хIама дар, цо цу сахьате 8 — 10 децибала лохдир улицаш тIара гIар-тата.

Дукхача городашка санитарни лораша оттадир «гIар-тата карташ»: массехк шера даьча лаьрхIача тохкамий гIоьца гучаьъяр йоагIачул совгIа «гIар-тата бIехъяь» магистралаши районаши, белгалйир гIар-тата арадоалаш йола моттигаш. Цу таьарча карташа гIо дир городашкарча гIар-тататца къовсам лоаттабара планаш оттае.

Ленинграде, масала, «гIар-тата картах» пайда ийцар город дегIаахара Генеральни план оттаеш. ЛерхIаш да города керттера магистралаши тIара еза къаьстта чIоагIа татац ду машинаш дIаяха. Из де йиш хулийтаргья города чу дохкаш латтача города тобоаккха машинаш сиха леларгйолча къаьхьий сето. Улицаш вIашки тIехъюкалача моттигашка тоннелаш йоах, лаьттана кIал гIолла нах тIехбуьргбола моттигаш ю. Транспортни магистралий шоай цхьадола дакъа эстакадашка а тоннелашка а гIолла йохкаргья. Боккхача го боахаш бодача наькъал совгIа, дахка лерхIаш да меридиальни шорал долен наькъаш.

Города кердача районашка наха чубаха цIеноши общественни гIирсаши магистралашта гаьна хургдолаш хьалду. Нах чубаха цIеноша транспорта татах лораду баьццарча бульвараша.

Керда наха чубаха деча цIеной кварталаш хьалъю хIанз укх сахьате дукхагIча даькъе микрорайонашка. Цар территоре тIа гIолла чакхъювлац городской а е районни а магистралаш, укхаза хьаю сатийнеи гIар-тата довцеи зонаш. Из гIишлошъяра принцип толамца чакхйоаккхаш латт Москвеи Ленинградеи, Киевеи Новосибирскеи, Кишиневеи Омскеи, вай мехка итташ йолча кхыча городашка. Автомагистралий йоаххала хьалду, керттерча даькъе, бахархой гIар-тата лорабу цIеноши — экранаши: цу цIеношка хьаея торгови центраш, административни учрежденеш, бытовой гIулакхаш ду предприятеш. Цу гIулакха пайда эц естественни моттига рельефах а.

Улица тIара тата чударгдоацача нах чубахаргболча цIеной оригинальни проект оттаьй Мински Iилманхошеи специалисташеи. 300 метр дIаьхта 13-зза вIаштIара даьча цу цIеноех цунца цхьаьа хургья микрорайона вокх территорена йола акустически экран а. Транспорта таташ Iадкъаргдац укхаза алхха магистрала оагIонгахьарча коридорашта, лоамей клеткашта, кухнешта мара. Беррига нах бийша бадаргболча а бахаргболча а цIеной кораши вaIараши коьнагахьа а гIар-тата тIакхоачаргдоацаш а я: здане нах бахаргбола дакъа кхоалагIча этажагара хьалдолалу. Хетаргахьа льча расчеташа тешаву, цу тайпарча цIеной нах бахача помещенешкара гIар-тата нормагIа хила йиш йолчул лохагIа хургхиларах.

Шерра пайда эц вай мехка гаьнаш йогIар санна йолча городской транспорта деча татаца къовсам лоаттабара низ болча средствах. Улицаш тIеи коашкеи, бешамашка а скверашка а хIара шера дIа йогI миллионаш гаьнаши хIотаргаши.

Шеко яц, транспорто деча татаццарча къовсама проблема оптимальни решени хургьяр тата доаца е кIезига тата дола автобусаш, трамвайш, автомобилаш, мотоциклаш хьаяр хургдолча. Амма, инженерашта хетачох, вIалла тата дергдоаца мотор — из даим бахаргбола двигатель хьабе гIертар санна йола утопи я.

ХIаьта тата кIезига хургдола мотор хьабар, чура боагача двигатела деча тата боарам дикка лохбар — дизза кхоачашдулургдола декхар. Из кхоачашде гIерташ къахьегаш ба хIанз советски автомобилашъяраш. Цар хьалхара толамаш даьхад. Иштта, Павловски автобусни завода «Турист» яхача автобусо ший классах йолча машинашта юкъерча конкурсе докха совгIат даьккхад. Кхыча дикача хIамаел совгIа, из тата кIеэнгагIа деш а лелар тайжа долаш а я. Рижски автозавода продукци — микроавтобусаш РАФ — тата кIезига деш я яхаш могаеш я гигиенисташеи санитарни лорашеи: из машина яьраша къаьстта терхам тIабахийтаб двигатела болх тата доацаш хилийтаран машина подвескa — кIаьда хиийтаран.

Интенсивно балхац ду вай мехка электромобиль хьаяра. Эггара хьалхара экспериментальни электромобилаш массехк шу хьалха дехьа лелаш я Москвах улицаш тIа.

Транспортни тоатолий лелама рациональни схема оттаяр, цар управленена автоматизации телемеханизации яр — транспорта татацарча къовсама цхьаькха лоархIаме способ. Масала, городий къаьнача, шоаех хургдар хинна даьнача доакъошкарча дукхача улицаш тIа цхьан оагIорахьара болам оттабаьб: машинаш лелара торо чIоагIа лакхъеннай, транспорто деча тата боарам лохбеннаб. Эффективни хиннаб Москвах а кхыча дукхача йоккхийча городий а эггара йоккхагIа йолча магистралашка толамца пайда эцаш бола «баьццарча тулгIей» принципагIара болам. Цу принципагIа желе машинаш светофора юха сайце а ца латташ, хьаьддача сухалагIа цIаккха а соца а ца соцаш лел улицаш тIа гIолла, цо я лохбу улицаш вIашки тIехъювлача моттигашкарча татай боарам.

Вай мехка оттаьй йоккхийча городашка транспортни болама управлени яра единий телеавтоматически системa проект (цун цхьан даькъа эксплуатаци елга хIанзе а дIадоладеш да Москве). Система чулоац города улицаш вIашки тIехъювлаш мел йола моттигаш, цо цхьан вычислительни центрера автоматически доал дергда регулироване средствий комплекса: цо ше хержаргья светофорий балха эггара дикагIа йола режим, хIаьта транспорта тоатолаш дIа-юха а дийсдергда. Расчеташа хьахьоккх, транспорто ду тата цу гIулакхо дикка кIезигдергхилар.

Марк МИРСКИЙ,
медицински Iилмий кандидат.

(АПН).

ШИЙ ХАННАХЬА А ДИКА А

Ялат алсамдаьккхара чIоа-гIа лоархIам болаш да гурахьа ялата культураш шоай ханна-хьа дIаер. Гурахьа дIадийнача ялаташа гурахьен бIаьстии лаьттанца хулача тIоадалах пайда эцаргба, цунга хьеника лакха хул цун хьувкъам а. Нагахьа санна гурахьа дIа-дийна ялаташ Iалама хьалаш аьттув боацаш а хинна, во Iашгара деьнидале, бIаьсти юха а кхашка ялат дIаде йиш хул.

Из терхал а деш, тха боахамо — «Нивеpовсский» совхозо — 3900 гек-тара тIа гурахьа ялаташ дIа-дийра 1979 шера, из 70 про-цент да ерригга дIаюьча ялата культурех.

Карара шу мел йокъал йо-лаш хиннаьеле а, тха боалама вIаштIехьдаьлар укх шера пачхахьалкхенга 3200 тоння ялат доржа, планагIа доржа дезаш хиннар 2280 тонн ма-ра доацача.

Укх шера а зонх пятилетка а совхозо гурахьа ялаташ дIаде лерхI 3900 гектара тIа.

Лакха хьувкъам кхебара лард я дIадув фу дика хилар. Гурахьа дIаде тхона эш 9520 центнер кIаи мукхи. ХIаьта цу боарамагIа шоллагIчен кхоалагIчен репродукцех до-ла фу Iалаш а дь, хIанзле-хьа дIаоттадаьд оаха. Цул совгIа, фуна лаьрхIа ялаташ дIаде кийчъяьча участкашка дIаде 25 тонн элитни дола фу денад оаха Нохч-ГIалгIай республикански опытни стан-цера.

Гурахьа дIаде фу Iалашде-ча хьинаре къахьегаш хин-наб ЗАВ-20 яхача машина тIа болх беш хинна Костоев Эаьудин, электрик Костоев Iалихан, шофер Мальсагов Махьмад, болхлой З. Доские-ва, Товсултанова, дукха кхыбараш.

Ялат агротехнически дика-гIа йолча хана дIаде вIаш-тIехьдоал хьалха кхашна дIа-йийна хиина культураш чуэ-царга хьежиа. Ховш махки-лара, хIара шерашера тIе-хьа кхач ялата дIайийна хьалкиIаш, генараш, кхыйола культураш. Уж чуэцара хье-жаш вагIача ха дIайода. Из бахьан долаш тха боахаме хьалха гурахьа культураш дIайийна хиинача вIаштIеххьа-тIехьа цу кхашка уж культу-раш 3—4 шера юха а дIа[illegible] моттигаш хиннай. Цу [illegible] кхо лоьбу ялатий хьувкъам.

Укх шера из проблема къоастае лаьрхIад оаха. Цу гIулакха дIайийнай хьалха кхачаш йола хьажкIаш, горга-раш, шекара свеклаш. Уж культураш хьалха кхачаш хиннчул 10—12 дийнахьа хьалхагIа кхачаргья укх ше-ра. Цунга хьежа торо хургья гурахьа дIаюа культураш хьалхагIа дIае а.

ХIанз тха совхоза ялат кхедераш болабейнаб гурахьа дIаюа культураш дIае. Кхаш-на массарел хьалха сеналкаш араяьхай БурокIалхарчен Аьлтий - Юртарчен отделе-ней механизатораша (отделе-ней бригадираш Зяликов Урусхан, Джамбурнев Га-шир).

Шоай хьинахьа а дика а ялаташ дIадера хьахержаб дикагIйола механизатораш, сельщикаш. Йолаш я мел эш минеральни удобренеш. Лаьтта леладерашта юкъе яьржай социалистически яхь, болхецара безам совбаккхара къоастадаьд моральни а ма-териальни а хьалаш.

Укх шера совхоза кхашка болх беш хургья 20 ялат дIа-дув агрегат. Цар торо лургья агротехнико маьхкара йолча хана а дика а гурахьа ялат дIаде.

А. ГАЗДИЕВ,
«Нарановский» совхоза керттера агроном.

Доазол дехьара

КАМПУЧЕ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. Кампуче мохк Пол Пота — Иенг Сари хьизача режима кIаьхар баьнихачул тIехьагIа мехка керттера форда наIараш хьайиллача дийнахьа дена шу дизар деэдаьд дукха ха йоаццам Кампонгсаома пор-товикашкен цига баьчча ке-ман. Шера болх беш порто тIа-йийцад дуьнен тайп-тайпарча мехкашкара, цу дакъе Со-ветски Союзера а, хоай мех-на корисъостад деш меьхьаш дахьаш дена бIаь совгIа ке-ма.

СУРТА ТIА: Кампонгсоме грузовой автомобилий ар-гIанара парти яхьаш дина «Скульптор Голубкина» аьна советски кема.

В. КАЛАШНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

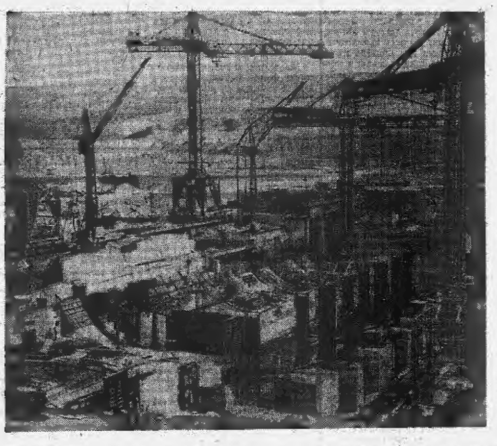

ЧЕРНОВИЦКИ ОБЛАСТЬ. КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а эт-та Днестровски комплексни гидроузла коллектив тIехь-тIехьагIа шуй балхаш сих-деш я. Керттерча сооруже-ней управлене къахьегамхо-ша Днестровски ГЭСа керт-тара корпус хьалъеча 250 эзар кубометр монолитни бе-тон чуеттай. ГЭС агрегаташ халкъа боахама шера 800 миллион киловатт сахьат электроэнерги луш хургья, хIаьта гидроузела водохра-нилищера хий кхоачаргда 500 эзар гаргга гектар долча юртбоахама кхашка Днест-ровски гидроузел республи-кански комсомольски ударни гIишло я аьнна дIакхайкаъяьй.

СУРТА ТIА: Днестровски комплексни гидроузел хьалъ-еча. **И. СВИРИДА сурт. ТАСС фотохроника.**

ЦХЬАЙОЛА ХАЛОНАШ ЦА НИЙСЛОРЕ...

ДIабахача баpхI бетта ди-ка производственни йоахка-маш даьхад тха машиннаь-къахоша. Машиннаькъа рель-саш хьалъай а еш, ремонт яьй 39,2 километр дIаахал долча машиннаькъа. Къьна-чарна меттел керда рельсаш оттаяра пачхахьалкхен план 118 процент, линейно-наь-къий задани 122 процент, ис-кусственни сооружененга ка-питальни ремонт яра план 133 процент кхоачашъяьй ди-станце машиннаькъахоша. Механически мастерски кол-лективо машинашта меха-низмашта ремонт яре баpхI бетта план 18 процент тIех-кхоачашъяьй. Уж къахьега-ма толамаш даьхад машин-наькъахошта юкъе яьржа со-циалистически яхь йистамца вIаштIехьа а яькха, цар хьи-нар кхо ца деш къахьегарах, коммунистически къахьегама сийлен цIи лиикхара цар тIа-гIертта къовсам лоаттабарах.

Социалистически яхье хьалха а латташ, башха - ди-ка къахьегамa толамаш доа-хаш хиларца белгалъяьнна я коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча №№ 1, 2 6, 8, 15 йолча околоткий кол-лективаш. Из сийдола цIи а лелаеш, хьинаре къахьегаш хиларца дистанце белгалъ-яьнна я 21 бригадех 190 гарг-га машиннаькъахон. Номе-раш 1, 2, 3, 15 йолча околот-кай коллективашта еннай ди-станционни дикала Знак! Цо хьахьохк цар доал [illegible] йола машиннаькъ ерригача техни-чески нормаш дIа мадехха-ра хилар.

Шерагара шерага дукхагIа Iалашъю тха предприяти кер-дача техникаца. Машиннаь-къахоша кулгашца деча ха-лача балхашта механизаци а еш, уж дикка аттача доах лакха овсарле йолча цу машина-наша. Машиннаькъа тIара материалаш дIа-юха кхалхий-тара, мовхьаш тIадотташи тIера Iодоахаши дола балхаш дара мел эша машинаш йо-лаш я дистанце. Машиннаь-къе тIара нувхани доа дIа-даккхара эша «СМ-2» яха снегоуборочни машинаш а шортта йолаш я дистанце. Укхаа бизза пайда ийбу гид-равлически электрически инструментах. Уж а кхыдола а кердадараш производствана юкъехувларех дикка лакъ-еннаб къахьегама овсарле, дистанце экономически эф-фективность.

Тха дистанце коллективо доаха къахьегама толамаш дика дале а цхьайола хала-наш нийслу тха балха тIа. МашиннакъатIехьхьара тоа-беча хана чIоагIа эшаш йола материалаш эшнача боара-магIа лоаттаяц тхоне. Из ба-хьан долаш стрелочни пере-водаш, переводни брусьяш хувцара доле производствен-ни хьоижамаш кхоадаш ца деш дус. ДIабахача бaрхI бетта стрелочни переводаш хувцара пачхахьалкхен план 60 проценти переводни брусь-яш хувцара задани 33 про-центи мара кхоачаш ца еш йисай. Дукха халонаш нийслу хьу, шифер, металл, маши-нашта механизмашта эша запасни оатхалаш ца тоар ба-хьан долаш. Цу гIулакха тIе-хьа тхова сихха новкъостал эш машиннаькъа служба уп-равлене кулгалхошкара. На-гахьа санна уж кхоачамбоа-цараш сихха дIа ца доахе цу хьокхамий шера план кхоа-чаш ца ен йисе тарлуш я.

Каст-каста нийслуш да машиннаькъе тIа чIоагIа эшаш дола технологически «кораш» Iалаш ца деш. Из бахьан долаш машиннаькъа тIа деш дола балхаш а каст-каста сеца латташ моттигаш нийслу. Ремонтники болх боагIача боарамагIа дIаба-хийтац цу гIуленхаша. Сиха дIадаккха деззачарех да из кхоачамбоацар а.

А. ШОРОВА,
Гудермесски машиннаь-къа дистанце кадрай отдела начальник.

ЯХЬА НИЗ

НттагIча пятилетка хьалхарча шерашка Нохч-ГIал-гIай республикерча буруьдеттараша пачхахьалкхен план кхоачаш а еш, тIадиса хиина пачхахьалкхен декхар тIера дIадаьккхад. Ханал дикка хьалхабаьнна буруьв то-хара укхе шера задани кхоачашъеш ба уж. Цар толамца карaсрааьй 5—7,5 эзар метр буруьв а тохаш скважинаш яхара технологи. Мехкдаьтта доалла керда кхо моттиг хьа а еллаш, йоалаидиш тIоанашпора итташ мил-лионаш тоннаш мехкдаьтта промышленни запасаш кийчъ-яьй цар.

КЪАЬСТТА дика къа-хьег лаьттан ченаш техкареша пятилетка тIех-хьарча шера. КПСС XXVI съезда сийленца вакъабехара къахьегама вахте эттача цар дикка тIехкхоачашъяьй дер-ригача технико-экономически хьокхамий баpхI бетта план. Пачхахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа техаш 12540 совгIа метр буруьв. Скважинаш хьалъеш йоакха ха 30,7 процент лоацъяьй. Буруьв теха йисте а яьккха, эксплуатаце дIа а еннай кара а ерзаьй 13 скважина, зада-негIа карaераве езаш хин-нар ялх мара йоацача. Болх ца беш лаьтта итт скважина болх бе йолаялийтай. Шозза тIехкхоачашъяьй уж болх бе йолаялийтара задани.

Укх шера техкай тиъаь иттех скважина, тахка езаш хиннараш 21 мара йоацача. Укх шера бapхI бетта мехк-даьтта лохаш буруьв тохаш хиниаб лаьттан ченаш техка-раш Нохч-ГIалгIай АССР-е 29 моттиген Грузински ССР-е кхаь моттиген. Цар кхоачашдеш, дола декха-раш укх тайпара да: ерригa-ча объединене гIолла тIакхе-та промышленни категорех йола мехкдаьтта массехк миллион тонн хулийтилга, кердача цхьан моттиге мехк-даьтта лаха доладелга, тахка а техка мехкдаьтта доаллаш йола моттиг белгалъелга, тIерчен кIалкарчен мелаш-ца, юрсин тIоанашка мехк-даьтта доаллий хьожаш тох-камаш делга. Уж а кхы а балхаш дарах промышленни категорех йола мехкдаьтта запасаш дегIаккхувлара план толамца кхоачашъяьй.

Тоxкама буруьв тоха дола-даьд Центроевски яхача кер-дача моттиге. Тохкама деш дола балхаш керттерча дакъе хIанз тIадерзадаь да Iа-лаьмате кIоаргача тIерча ме-лашкара мехкдаьтта гуча-даккхара. Уж балхаш хIанз деш да Андреевски, Предгор-ненски, Къилбаседа-Старо-грозненски, Ханкальски Къилбаседа - Эльдаровски яхача моттигашка, иштта Притеречни зонерча Право-бережни, Черагенни, Къил-баседа-Минеральни, Къилба-седа-Брагунски яхача мотти-гашка.

Мехкдаьтта лахара, тахка-ра деш долча балхий эффек-тивность лакхъяра, углеводо-родни бийдала промышленни запасаш тIакхетийтара объе-динене кулгалхоше, мини-стерства хаддаиза новкъос-сал а деш, хоадамболлаш до-ла балхаш даьд буровой предприятеш кердача техни-каца Iалашъеш.

Буруьв а тохаш яха йола-яьй 6,5—8 эзар метр кIоар-га йола буровойш. Уж санна йола скважинаш йоаккача бу-руьв детт «БУ-200» яхача опытни буровой установкаш-ца. Буровойш хьалъю типо-вой схемех, линейно-сетевой графикех, дикка дукхагIа юкъедоаладаьд «СевкавНИ-ПИнефть» института ноист-рукцех кийчдаь бонкха пайда луш дола АН, АВ, ОС-244, 5СЭ-Н яха синтетически Iа-ламех алмазех хьаду осташ, кердача обсадни турбашца чIоагIъяьй массехк скважин-ка.

Буруьв деттача бригадашта юкъера социалистически яхь дIахо эргаьнкха тоаяра, бу-руьв тохара коммерчески су-хал лакхъяра, шера тохаш дола буруьв дукхагIа а ху-лийташ, пхи эзар а кхы ду-кхагIа а буруьв тохаш йо-хаш йола скважинаш сихагIа яьла яхара, шера 5000 метр буруьв а тохаш 1,5 шера скважина йистенккхара йола инициатива шерра йоаржа-яьй буруьдеттараша. Тхьаьх бригадо, чIоагIа раьза хин-на из дика гIулакх хьал а лаьцаь цу дакъе шерра со-циалистически яхь йоаржа-яьй. Уж декхараш толамца кхоачашдеш я царех дукха-гIа яраш.

«Грознефть» объединене кийчъяьй болх бера йола совмещенни графикаш, цар торо хилийтар болх дикагIа вIаштIехьбаккха, буруьв тоха-чара технико-экономически хьокхамаш тоаде, буруьв дет-тача органнзацей болх тоабе. Старогрозненски Горяче-водски УБР балха юкъейоа-лаяьй хьалъеш йола скважи-наш дика я яц хьожаш тIа-хьойкам лоаттабара йола си-стема. Цох доккха беркат даьнад. Шаккхе буровой ор-ганизаце коллектив боагIача боарамагIа болх беш я. Цига эггара дукхагIа я пхе шера планаш халал хьалха кхоа-чашъяь коллективаш. Дукха бригадаш я объединене шера 5000 эзар метрал дукхагIа буруьв тохаш. Царех я буро-вой начальникаш Т. К. За-лялутдинов, А. Г. Мау, М. А. Хадзиев, С. Д. Мада-ев, кхыбараш керхе латта бу-ровой коллективаш. ХIанз ерригача буруьв тохара бал-хий управленешка скважи-най дикале тIахьожам лоат-табара йола система юкъе-йоалаеш я.

Объединене даим тIахьо-жам лоаттабу социалистиче-ски яхьи тIайийца денхараш мишта кхоачашду хьожаш. Пхе шера планаш халал хьалха кхоачашъяь бригадаш дIа а йоваийташ, цар опыт шерра дIа-юха йоаржаю, пла-наш кхоачаш ца еча брига-дай балха анализаш ю. Иштта яхь вIаштIехьъяккхаро торо хулийт къоастаде деза демаш сиха къоаста а деш, эшачунна гIо-новкъостал де.

Болхлой, инженерно-тех-нически болхлой, гIулакхер-ча наьха творчески хьинар айдара, производства эффек-тивности балха дикали лаккъяра йола резерваш гу-чаяккара, уж дукхагIа юкъе-озера, материальни ресурсех бизза гIа пайда ийбара объе-динеерча предприятешка яьржа яхь тайп-тайпарча формех я. Масала, предприя-тей, организацей коллекти-ваша тIагIертта къовсам лоаттабу Ерригсоюзни социа-листически яхье дакъа лаца бокъо яккхара, хIаьта болх-лоша, инженерно-технически болхлоша — «Пятилетка ударник», «Социалистиче-ски яхье котваьинар» яха сийлен цIераш яхара, «ТIе-хьабусараш боацаш бе болх». «ХIара балха денна — дика-ла Знак!» яхача девизегIа шерра яьржай яхь. Цул сов-гIа, «Профессех дикагIвар», «ДикагIйола буруьв детта бригада», «ДикагIйола ма-стер-кхетамча» яха а кхыйо-ла а цIераш яхара шерра яьржай яхь буруьдеттарашта юкъе.

Яхье баьннарша дакха къахьегама толамаш дIадов-зийт яхьа экранашка, «мол-ния» яхача листокашка, пен-газетага гIолла. Буруьдетта-ча бригадай опыт ювцаш крайоех информационни ли-стокаш. Укх тIеххьарча шин шера дикагIйола буровой коллективай, вышкомонтаж-никий, скважинашта лаьтта кIали капитальни ремонт еча бригадай опытах лаьца пхийта листок араяхийцай.

Къахьегами социалистиче-ски яхьи кхетамца вIаш-тIехьъяккхарах пятилетка тIеххьарча шерен бIарччача пятилеткан планаши тIайийца декхараши тIеххкхоачашдеш хьабоагIа республикера бу-руьдеттараш. ТIайоагIа пяти-летка бIубенна дIайолаяра башха-дика лард а елла, КПСС XXVI съезда дикача производственни толамаща лоаш накъагIоргхилларах лог-тийша ба уж.

З. СИЗОВА,
тхо штате йоаца корр.

Планаши даьраши

Тешшаме лакха хьувкъам кхебара

Лохерча Поволжьера арс-наш ялат кхедара, хьайбай продукци яккхара, цул сов-гIа баьцдааpаш, бахчеш, даьттан, кхьйола культураш кхекра вай мехкарча райо-нашта юкъе лоархIамегIча-рех я. Дика хьувкъам хинна-ча шера цу зона областашка пачхахьалкхенга дукхагIа ялат дохк, дукхача союзни республикашка дохкачул.

Бакъда, каст-каста йоа-къал оттар бахьан долаш, хIаьта из укхаза цхьайолча хана вIаштIехьа-тIехьа шин-ккхаь шера хул, юртбоахама продукци яккхара боарам Ло-херча Поволжье чIоагIа хув-цалу. ТIоадала кхоачамбоа-цаш шераш хилча юкъера лаьрхIача хьувкъам 30 — 40 процент мара хилац аьттув болча шерашка хулчох. ТIех-хьарча тхьаь итт шера укха-за иттазза совгIа чIоагIа йокъал хиннай.

Лохерча Поволжьера бIарг ма кхоачча яьдача аренашна овлангара дена хувцамаш хи-ла доладелар цу зонерча лаьтташка мелиораци яра шерра программа 1966 шера тIайийцача гIоне. Лоацача хана укхаза хьалйир низ бо-ла материально-технически база, Iилман а проектни а институтий сеть, кийчъяьй квалифицированни кадраш, ирригационни балхаш чакх-дахара средстваш хьахийцай. Цу дерригено торо елар йок-кхий хиш дехкаш йола систе-маш хьалъе. Хиш дехкача массехкашкара дикагIа пайда эцилга вIаштIехьдаккха. 1965 шера Лохерча По-волжье хиш дехкаш дола лаьтташ 114 эзар гектар хин-надале, хIанз 400 эзар гекта-рага дIакхоач цу тайпара лаьтташ.

Чанхдаьннача шерашка волжски мелиораторий вIаш-тIехьдаьннад хиш дехкача лаьттай массехк Iилман а технически а проблемаш къоастае. Нийса дац хиш кхашка диллача ялат хьув-къара дош овлангара дена къоастадаь дьикад аьнна хе-тилга. Лохерча Поволжье эг-гара тIехьа вIаштIехьа а яьн-на дIаэтта ирригационни гIишлош хьалъяра техноло-ги укх тайпара чулоацам бо-лаш я. ДукхагIча дакъе, дIакъайла хиш дехка систе-маш хьалъю, хIаьта хьадий-лача каналашта а облицовка ю. Цу гIулакхо дикка лакхъю царех пайда эцара коэффи-циент, хий гIулакх доацаш доадайтац. Цул совгIа, юл-лаш латт цхьаькха а дренаж-ни сеть, цо лаьттана кIалха-ра дира хий оттабаьча боара-мал лакхдалийтац.

Хьалъеш йола ирригацион-ни системаш хиш дехкача ер-ригача процессашта йизза ав-матизаци е лаьрхIа я. ЦаI йолча диспетчерски пульта тIара еннача командагIа кхашка хий хьахец, затво-рийн клапанийн автоматизи-ровании система гIонца участкашка из дIанийслу.

Хиш дехкача лаьттаех ин-тенсивни пайда луш дола керда гIулакх — программа-гIа оттабаь лакха хьувкъам кхебара метод. Цо чулоац хьалкхеча культурай потен-циальни продуктивность, лаьттай хьоанал, хиш дехка-ча системай технически торо-наш, кхыйола фактораш. ДIадувча ялаташта програм-мировани яро, хаоттам мич-ча бесса хуле а, лакха хьув-къам кхебара гаранти лу. ХIанз Волгоградски юртбоа-хама институте гурахьа а бIаьсти а дувча кIин, хьаж-кий, люцерна, кхыча культу-рай тешшаме хьувкъам кхе-бара базови технологи отта-яьй.

СССР-а, къулба-малхбоале-хьарча европейски дакъа тIа ядача совхозашта кол-хозашта хиш дехкаро торо лургья хаоттам миччa бесса хуле а тешшаме лакха хьув-къам кхебе.

Иван КРУЖИЛИН,
юртбоахама Iилмий кан-дидат.

(АПН).

АПН корреспонденташа хоамаш ду

САТЕМ БАЙНЕИ ДЕНАЛ ДЕХАИ

Духхьал мита ала мегар-долаш ба президента Картера № 59 йола директива яьза англичанаш. Оьзанал де-хьарча союзника «керда ядерни стратеги» вIалла да-га а ца хина хIама да кхы-меттел английски премьера а. Оьлаш долчча тайпара, г-жана Тэтчера духхьашха хайра из хIама хаиналта ше отпускагIа салаIа яха Швей-царе йолаш Iуйранара газе-таш дийшача.

Долчча бесса аьлча, цу мехка дукхахача бахархошта дегIача чурташ тIа даьча йоалой хьисаве хета-луш хIама да из документ.

Советски Союза территоре тIара тIема объекташ «хи-ругически дIателарах» дола Вашингтона кура къамаь-лаш, хоадамболлаш дола гIа[illegible] доламаш да Британиена хетачох. Ядерни стратеге гени хила а везаш цхьа хIама хетадара: селла кийса етталургьяц хIамаш алхха хьежорга сон нийса хьоажаде йиш хулийтача сис-тема тIа латтача гаьна даха-ра низ юкъера болча кердача ракетни герзах пайда эцаш хилча мара. 160 американски тIьамаш долча ракета дек-кача заказа кулг а яьдаь, юхадеттаргдолча ядерни гер-зо тIаоттадергдола Iазам цу тайпара шийна дIатIаэца рьй-за хиннай Лондон.

Вашингтона из «доазув де-ла тIом» ба: ВIашагIкхийтта-ча Штатий яр а йоацаш, Ев-ропа территори я листта ядерни герз тIадогIа лер-хIашъяр. Дуьне тIарча лаьт-тах ерриге а 0,18 процент мара ца лоацаш Бри-тански гIайренашта из ши-шийна тохар да.

№ 59 йолча директива Iаьржа гомачуь теттара кхыча бесса детаду торе пра-вительства тIема программа.

[illegible]

карайлгар Британи. Пентаго-нагара «Поларисий» метта «Трайдент» яха ракетни сис-тема эца кийча хилар бар цу хьакъехьара тIеххьара эггара кердагIа бола хоам. Укх де-нощка прессо хоам баьча тайпара, торп рьиза хилнаб «В-52» яхача американски бомбардировщикаша трениро-вочни волеташта английски тIема-фен базех пайда ий-байта. Бомбардировщикий экипажаша практика ергъя «арктически гонгара Среди-земни фордага кхаччалца йолча моттиге симулирован-ни бомбаш кхувсара».

Цу дерригене а Европа тер-риторе тIара американски ядерни герза фокъоца эггара йоккхагIа йола склад а йийи дIаоттабу мохк. № 59 йолча директивах къаьгга гуш да из сенна езац я. «Континен-та тIара [illegible] ракетни баланс ийсъяра» эшаш дац из хIа-ма. ХIаата дуьнен тIа воацаш вола агрессор сацавара а эцац. Президента Картера «кердача ядерни стратеге» Британиена лаьрхIар хаминад-зе — вала, везачун роль я, хIаьта из гIадваха хила а ве-за Вашингтоно шийна болча пайдана леладу гIулакхаш бахьан долаш веле дIавала аьлча шийна предложени ярагIа.

ХIанз укх сахьате гIадваха саг вац укхаза. № 59 йолча директивана йола английски общественноста реакци шин тайпара я. Прогрессивни гIо-зарашка диллача торе еча милитаристски кийчонна дук-хача наха еча дуьхьален [illegible]

тастрофа европейски парта чухь соцайнча. ХIаьта торе-и иллюзеш тIатуис, [illegible] дIа-ярг ма йий аьнна хетеш [illegible] бомбоубежища бетонни тхоьна кIал хила ве-тарга аьнна хетаж.

ХIамац уьйла ец болча ан-гличанашта лац цу пропаган-дистски онен тайпа а тайпа цу бенилача кхерама кIал от-та. Манчестре цу директива духьаларча моттиге кхьа-меьл деш, лейбористски пар-те исполкома члена Френк Оллауна аьнар:

«Тахан миллионашц бола вах хетадеш ба граждански а моллагIча кхыча а оборона средстваша ядерни герза кIалхара воаккхарг ца хилар. ЦаI мара доаца дича бакъа-хьа дола хIама да конфликт дикхийта тархуш долча деру-та бахьанаш дIададаре».

Атомни конфликт да ху-лийтара иикъ хьагойт гаьна дахара низ юкъера болча ра-кетни герза проблема хьал-харча мутIаре леттача амери-кански средствай демаца органически [illegible] юкъаш ювцарах йола советски идеа. № 59 йолча президентски директива кхы а къаьгагIа гу-чабоаикх царна юкъера бу-зам. Нагахьа санна цу идейна Малхбузе раьза хуле, тIак-кха, советски оагIонна хета-чах, цу хьакъехьара перего-вораш дIайолае йиш хургья ОСВ-2 яха согласие чIоагIъена лаьча.

Вашингтона нерда ядерни стратеги [illegible] цхьаь хIаманна. Цо тIамеу малхбоалехьарча европейски общественноста терхам, иу дакъе тIема стратеги хьа-къехьарча профессионалаш тIера а, Москвен [illegible]. Укх денош британски теле-видение транслировать дир цхьаь британски эскара шта-ба начальник хиннача лорда цу Карвера хиина къамел. Сенгара дIайолалла ешаш яр Лондон, аьнна журналисто гийта дуьхьа хаттара Карвера мо декар:

— ОСВ-2 ратифицировать [illegible] американцашта [illegible].

Владимир СИМОНОВ,
АПН обоз. корр.

Лондон.

ФРГ ньржай бундестаге хорҗамий кампани. Цу хор-жамашка машар чIоагIбелгеи кхохкам кIаьдбелгеи, мех-карча къахьегамхой социаль-ни бокъонаши демократиче-ски наргIатонаши лораелга хьадехаш йола конструктивни программа а йолаш цу хор-жамашка дакъа лоаца я Германски компарти.

СУРТА ТIА: Бремена цхьан улица тIа латта ГКП хоржамашта хьалхара ин-формационни стенд. Укхаза хьахьекхача литература дувц парте де лерхIарий хьакъе-хьа, доккхий, балха хьакъе-хьа.

ТАСС фотохроника.

Керда стихаш

Ирзахан ГАГИЕВ.

Вайнахьа баркал

Къоьнеша —
Беззаме къоьнал,
Ноенашта —
Дезала хьонал,
Бераша — берал,
Шийла хозаг1 довцар,
Къонахчарна — доьнал,
Чекхе хургйоаццар,
Вазарцара
Дика мел йолу фос:
Ерриге кхиоершал,
Ерриге дега г1оз
Ленина еннай вайна,
Ленина еннай вайна.
Тхор мо ц1ена да
Ленина вай эха баркал,
Ше доландоь
Дегашна хьаIейна.
Хоахача эзвал хозахг1 да
Ленина вай эза баркал,
Сийрдача седаьаш
сийрдаг1 да
Ленина вай эза баркал,
Ц1арабаьнна малх мо
д1айха да
Ленина вай эза баркал,
Дуне мел латт,
кхоачалургдац
Вайнахьа баркал!

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Тахан шуга кхайк со...

Тахан шуга кхайк со,
за нах,
йита эг1азло.
Юкъерабаккха цатоам,
хьаг1, ч1оаг1ъе гаргало.
Лоаца ма йиъ саго вахаш
Лаьтта йоаккха ха.
Аттаг1а хургьл шоайла
хьерчаш моллаг1а
хало ла.
Гаций шоана,
цу сиглара
Малх мел сийрда хьаж?!
Х1ьта седкъий
цу лакхера
Дола мишта къож?!
Гаций шоана,
коа т1а латта эза
теха боал?!
Кхы фу хургда хозаг1а
лаьтта, эитал эг1азал.
Гаций шоана берий
делар, хозаг1а фу
тургда?!
Дидденкад-те ноаной
балхар,
Халаг1а фу хургда?!
Цудухь кхайк со,
кхаш, за нах,
йита эг1азло.
Бел шоай,
боккъал,
оаш дунен мах,
Ч1оаг1ъе гаргало!

* * *

Воча х1аман т1ехь
Ia лаьтта лоаза ког
Лар йоацаш бусалба!
Тийшача балхах
Дизза дале, дог,
Хьа аттув ма балба!

Кь. ДАКИЕВ.

Г1арг1ураш д1айолх

Г1арг1ураш д1айолх
къулбоазьа,
Цар сигала шоай
дег1емашца
«В» яздаьд — Вахар!
Г1арг1ураш д1айолх
суртоахьа,
Цар сигала шоай
тхьамашца
«М» яздаьд — Машар!
Г1арг1ураш д1айолх
хьувзаш,
Цар сигала шоай дегчур
«Д» яздаьд — Доттаг1ал!
Г1арг1ураш д1айолх
г1адъаза,
Цар сигала шоай
йIоакалца
«Твз»здаьд—Тха мохк!
Г1арг1ураш д1айолх
бухь билла,
Цар сигала дега ц1оналца
«I» яздаьд — Iадика хийла!
Г1арг1ураш д1айолх,
Гуйрен дуне ошараше
дизад.

М. АХИЛЬГОВ.

* * *

Хьо дуьхьал хиьба,
Са коа боаг1а кхокъ.
Iа соге хьежалийта
Хьаршашта хи!.
Дуьхьал хиьба,
Са безам хьо.
Сона хьоца хозаг1а
Сай вахар гу.
Хьо дуьхьал хилда,
Т1едоала эза.
Са йиш а цецаяле:
Ма хоза да из.
Хьо дуьхьал хилда,
Лоазаш доа бер.
Сай берал дагадехе
Лоталу са кер.
Шо а дуьхьал хилда
Са наие, Даьхе,
Оаш вара сох дунен! да
Укх сийрдача маьлхе.

Т1ЕХЬЕНИЙ БАРКАЛ

Бирсана 1942-ча шера Грозненерча мехкдаьтта промыслашта т1ахкача г1ерташ тохабеннача фашистски г1аьрахоех республика сигала лораеш хиннаб 219-ча авиационни дивизе дог-майра б1ухой. Ц1аккха а йоврг1йоаца сийле яьккхар цар сигела а лаьтта а къизача моастаг1чоа мат-маттехьа еттеш.

Укх деннешка республика общественносто безаба т1еиш цар Грозне баьхка цу дивизе ветеранаш. Дукхача хана дегалаттаргдоле т1ема турпалий е1ашег1кхетараш хилар боллешца, города кагирхошца. Уж хьажаш хилар № 106 йолча Грознерча школе дешархоше хьаьнча шоай дивизе т1ема никь хьахьокхача музейга. Цига а цхьайолча кьича а школешка цар чакхъяьлар дешала урокаш.

Х1ьта къаьстта дог тохаденна бар т1ема ветеранаш а берриге гулбенна нах а Йоккхача Атаг1а — юрте йисте цу дивизе б1ухошта дег1а памятник хьадалача дийнахьа. Памятник хьадаллара хетаьче митинге къамаьл дир КПСС Грозненски райкоме хьалхарча секретаре А. И. Воронинна, 219-ча авиадивизе ветераний совета председателе А. В. Павлова, Грозненски гарнизона б1ухочо Г. А. Мухтаревича. Адамаш фашистски 1азапах лорадьяраш бочча дегалзоебаш а царна дег т1ера баркал яхаш а нах хилара тешал деш памятника йисте дийшар гуйран зизаш.

СУРТА Т1А: 219-ча авиадивизе б1ухошта хетадь памятник хьадаллача.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Машара фонде

Иттлаг1а пятилетка йолаелча дене вай республикерча къахьегамхоша Машара фонде д1ачудиннад 1 миллиони 200 эзари сом.

Предприятешка, нах бахача моттиг1ашка шерра д1ахьежай «Машара фонда — дийнахьа доьккха алапи!» яха девиз. Дийнахьа шоаш доьккха алапи д1алуш къахьегамхоша вий кхайнаю т1ом хьебеш, т1ема т1аккхуваш болча империалисташта, т1ахьех х1ара сег машар бакьаи долаш къовсам лоттабера.

— Республиканский туберкулезни больнице хирурга болх беш ва со, — йоах Л. М. Муслимова. — Сай болх дукха беза сона. Дика чакхъяьшача х1ара операце дог г1оздоаккх са. Массе оаг1орахьара ираз долаш ва со. Дика дезал ба. Кхуваш латт цин бер. Цар кхелах кхераш вац со. Х1ана аьлча лаьттан т1а машар безараш дукхаг1а болендаь, цар ниа тоъаргба аьнна хет сона машар лорабе, бераш бойла ца дита къовсам лоттабе. Вакьда, империалисташ герзаца ловзаш ба, царна хетар хургдац... Дукха ха йоацаш цхьан журнала т1а дийшад аз: вай ханара цхьа авианосец хьадарга д1ададача ахчо дизав шера берашта эзар школа лелае торо лургьяр, аьнна. Цу г1улакхо дика гучайоакх империализма юхь. Са новкъостийн-коллегаша санна дог раьза а долаш сайна дийнахьа доаг1а алапи Машара фонде д1аденнад аз. Доккха дакъа дац из аз цуна юкъе лаьцар, цхьабакъда, лаьттан т1а машар хилийта, цхьанне а къамаш цхьа бер бойла ца дита. Делхача боммбай тата цхьанне а сага дерге ца хиэйта аз дергдоацаш х1ама дац.

Машара фонде шийх алапех гулдаь 200 сом ахча д1аденнад Октябрьски районерча № 70 йолча уличнии комитета председатела Пустыльникова Екатерина Александровнас. Цунна дика довз т1ема «беркат». Д1абахача Сийлахь-боккхача Даймехка т1ем т1а вийнав цун да, воша, мьяречаш... Из ше а хиннай Грознена гонаьха оборонительни г1иулаш хьалъеча дакъа лоацаш. Цу хана фронта гулъеш хиннача фонде а дакъа лаьцад цо.

Х1анз из я Машара фонда эшаш долча г1улакхашта новкъостал деча районни комиссе доакъошхо. Цудухьа цу фонда гулдеш долча ахчанца ше дакъа лаьца ца 1еш, из г1улакх хьаллаша, цу фонда шоашта могаш дола г1о-новкъостал де т1ахьех цо бахархой. Иштта, цун новкъостала цу фонда ахча деннад гражданскн т1ема доакъошхой Гарданова, Понятнова, Албогачиева, космонавта Леонова ц1ераг1ча улицашка бахача наха. Цу нахага цо дувц цу фондах, машар лорабере йолча Советски Комитетах лаьца.

Цу фонде хьинаре дакъа лоацаш хьабоаг1а: городерча шоллаг1ча больницера медйиша Рулева Нина Павловна, тубольницера операционни йиша Кужель Анна Григорьевна, цигара йоккхаг1а йола медйиша Коврюжных Алла Алексеевна, кхыбараш.

Ю. АССИН.

ВАХАР ХЕСТАДЕШ

Дукха ха йоацаш П. З. Захарова ц1ераг1ча изобразительни искусствай республиканск музее хьайийллай художника, Нохч-Г1алг1ай АССР искусствай заслуженни деятеля Шамурзаев Шамала выставки.

Укхаза да ма1ача нахьха а кхалнахьха а портреташ, тематически картинаш, пейзажаш, этюдаш. Цхьабакъда, пейзажах лаьца уж этюдаш хиннa 1ац укхаза. Массехк портрет д1ададаьккхача художника х1ара сурта т1а ерриге фон пейзажах латташ я. Из пейзаж я «Лоаман кхалсаг», «Заочницаш», «Мехкдаьттахо», «Уйлаш», «Кора юкхе йиъ йо1», «Механизатор - ахархо», «Револющ мурдаш», «Хьайбаш леладераш» яхача а кхыча а сурташ т1а. Шийн турпалаш бола моттиг хьахьокхар духьа, дукхьал фона лаьрх1а йилла яц из пейзаж художника. Цо гучадоаккх сага дог-уйла: из г1айг1ане вале — дег чу г1айг1а йоссийт, сапарг1ата вале — г1оздоаккх дог, цхьа х1ама бахьан моллаг1ча х1аманна къовсавенна саг вале, цу къовсама сурт-сибат гойт.

Из вай лакхе дийцар дийн довцих «Лоаман кхалсаг» яхача сурто. Укхаза вайна гу къона йо1. Дег чу цхьаккха во уйла йоацаш, хозача вахаро дог г1оздаьккха, т1ехь-т1адоаг1а вахар ираз долаш хургдола саг я вайна художнико б1аргайоттар. Д1ахьежача вайна гу 1ододд хий, д1а-хьа долха наьнъаш, лоаман юрта юхьиг, лакха лоамаш. Цу йо1а уллув — цун буьха т1ехьайка яг1а г1атоха йолаенна га. Г1атеха тоаенна, хоъьенна д1аоттаргйола из га санна тоаденна, хозденна д1аоттаргдола беркате вахар да йиiнй хургдар.

Из тайпа хьамсара уйлаш вай дег чу йоссаю «Iодода са хий» яхача сурто а. Хьалхарча плана т1а вайна гу лакха ураг1а яхача михашта юкхе уллача кхерий т1а цхьан х1амо саьккхьийхача санна д1ахьежача я1а кхелета йиiиг. Дикахетар шийна хилча из дикахетар ший «Iодода хига» дуаца. Нагахьа сана г1айг1а-бала дег чу боссе — из а цунга буаца, ший хьамсара уйлаш цунца екъа дага йолаш. Къовнача йиiнй фу уйла хила тарлу? Шийна везача з1амигача сага маьре г1олга, из а везаш, цунна а езаш иразберкат долаш яхилга хоза дика т1ехье а йолаш. Йиiнй уж уйлаш йоашхаш санна диллад художника гаьна боацаш байнаш боалла жийи 1аьхарги. Шоллаг1ча плана т1а вайна гу тахааира юрт. т1ехххьарча плана т1а вай лей бовка г1алаш. Царна художника хьахьокх вахар ц1акка а кхоачалургдоацилга.

«Уйлаш» яхаш да Шамурзаева цхьаькха сурт. Цу т1а вайна гу вайгахьа букъ а болаш хи йисте уйланга яха заг1а хьаьнк. Иштта цун уйлаш йоашхаш я цунна гонахьара пейзаж а. Цу суртага хьожаш вайна дагайох Айтматов Чингиза «К1ай хема» яха лирически повесть. Иштта ший тайпара лирически безам цу к1аьнка т1абодаш яздаь да художника из сурт.

Иштта, г1оза уйлаш йоссаеш вахара цхьа хоза дакъа — нанен цун боккха дезали, цар ираза вахар — гойташ да «Ков» яха сурт.

РЕЦЕНЗИ

Шамурзаев Шамала кхоллаяме ц1ераг1а я портрета жанр. Дукха да цо дийхка тайп-тайпара портреташ. Царех эггара хьалхаг1а дилларех ца! да «Нъаьнача партизана Берсанукаев Ибрахьх1ама портрет». Из диллад художника 1967 шера. Эггара хьалха из гойташ дар 1967-ча шера город Краснодаре хиннача «Советски Къулбехье-67» яхача Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара хетаьь хиннача юбилейни зональни выставке. Цу хана денз дукхача выставкашка хиннад из, арадаьннад «Художник», «Творчество» яхача журналаш т1а а. Дукха дайнача, дукха лайнача воккхача сага сурт-сибат да вайна хьалхашкара дар. Царех ба «Партизана наьнъ» яхачен «Сийлахь-боккхача Даймехка т1ема доакъошхочун М. Джабраиловен» портреташ т1а вайна гу иштта а.

Шамурзаева кхоллаше дац къаьга лепаш дола басараш. Цар сийрдал м1езит-дукха то1аяь йоальча басарешца дехи цо ший сурташ. Цу г1улакхаша в1аштIехьдоалийт художника ший турпала сибат дикаг1а диллa, цун дог-уйла гучаяккха. Художника ший тайпара «почерк» я из. Цудухьа дукхача сурташта юкъе довзаргдолаш да Шамурзаева сурташ, къоастоергйолаш я сурт диллара цун почерк, оамал. Вахар а зац духхьал цхьан сийрдача, г1озача оаг1онех латташ. Цудухьа художника хьамсараг1а а «хьайкаш» йоаца «сабаре» йола тоам.

Художника Шамурзаев Шамала кхоллам къоавалан къовлан хетабаь ба ала тарлу цу выставкага хьежача. Шамала дика 1омаяьй къоначар а къоавой а оамалаш, цудухьа цо вайга гойташ болча бокхийча наьха оамалаш, цар 1озар хьалг1аттар, д1аоттар, кулг 1одахийтар, б1арахьажар къоастаьь цу наьха гойташ да. Цун сурташ т1ара турпалаш вайна б1арахьожаш хилча вайна хет уж 1омабеш, царех хета г1ерташ вай дац, уж ба вай вахар тахна, вай оамалах кхета, эздийча г1улакхьа вай т1аьхехарг дегаеч кхардаш, вай хиннийта г1ерташ санна.

Т1ах аьнна я къонах, иштта «Т1ах» аьнна ба Шамурзаева къона турпалаш а. Поэта аьнначa бесса къонал «яха а уйла е а сиха я». Царех да «Заочницаш», «Комсомолкаш» яха балхаш.

Вай заманхо, социалистически хьисапа вахаро дикача оаг1орахьара сибата хийца саг ва Шамурзаева сурт диллa «Мехкдаьттахо». Гобаьккха улла лов, шоллаг1ча а кхоаласIча а плана т1а вайна гу мехкдаьтта резервуараш, мехкдаьтта чу лела турбаш. Шийн мах бовзаш, боккъонца ч1оаг1а да цун лаьттан т1а латтилга. Из ва эзза вола къахьегамхо. Царех ба «Хьайбаш леладерий», «Механизаторий» турпалаш а.

Художника кхолламах дикка йоккха оаг1ув д1алоац тематически сурташ. Царех ца! да «Хьаста йисте» аьнна ц1и йолаш. Укхаза хьалхарча плане вайна гу шоайла къамаьл деш йола къаьнна ши кхалсаг. Царех ца! ладувг1аш я, шоллаг1ъяр — цунга къамаьл деш. Шоллаг1ча плана т1а латт цар дувцачунга ладувг1еш бола кхалнах. Вахаро цхьа г1улакх да цар дувцар. Йоккхача говзалца хьагойт вайга Шамурзаева х1ара кхалсага сурт-сибат, йовзийт цар оамалаш.

Къаьстта а ла лов сона революцена хетадаьча шиц сурташ. Уж да «Револющ мурди», «Сий дола хьашен» яха сурташ. Воккхача безамца дехкад художника уж сурташ. Шийн турпалхочоа Шерипов Асланбека, дерригача халкъа цунца бола безам т1абахийта хьагойт цо вайга революце мурд, хозчий халкъа баьчча.

Вайнахьа халкъа 1алаьмате ч1оаг1а везаш хиннав Орджоникидзе. Цунцара ц1аккха а йоврг1йоаца из халкъа безам, сурхабоакхаш да «Сий дола хьаша» яха сурт. Художника вайга гойт Орджоникидзе ший соратникашта уллув, керда вахар 1одиллар духьа цо шийна т1ехьа баьхача ва1наьа юкъе. Цунна гух-сискал хийца дуьхьал вена воккха саг. воккхача сага т1ехьашка латта г1аьик, кхалсаг. Из сурт композиционно чудераздеш Орджоникидзена т1ехьашкахьа яьха шалташ. топаш йолаш латта говрабаьреш хийча ба шоай са д1адала айнь нортамукхьален байракх бахьан. Дунен т1а йоаккхача хана нах хьийга г1оза вахар 1одилла халкъа хьалха вахина Серго шоай са санна везаш ва цар. Эггара бочаг1а йола тхьана, санна боча ва. Из дерригa а дика хьахьокха в1аштIехьаьннад художника, Шамурзаев Шамала.

Бек АБАДИЕВ.

ВОЛЖСКА ОПЫТ—ГРОЗНЕНА

РСФСР жилищно-коммунальни боахама Министерствай 1алам лорадара йолча Ерригроссийски общества Советов Волгоградски областерча Волжски яхача городе д1айихьар Российски Федераце Къулба-Малхбоален даькъеи Къулбаседен Кавказен городашкеи юрташкеи гаьнаш д1айог1арен лорареи, цига общественносто г1о дарен проблемаш ювцаш йола зональни семинар.

Цу г1улакха сагота1а хержаяцар город Волжск. Укх шера цун доал 26 шу. Х1анз укхаза вах 220 эзар саг энергетикаш, химикаш, машинашъераш, кхыбола къахьегамхой. Город хьалнир цхьатарра промышленни комплекс санна, керттерча дакъе В. И. Ленина ц1ерат1а ГЭС хьалъеш. Г1омара арен моттигашка из город улле я. х1анз х1ара укхаза вахача сага сих 27 квадратни метр баьццара х1амаш д1айийна. Цу мел йолча гаьнашта, баьцашта хий тохаш кийчъяь 100 километр трубопроводаш я.

Города улицашца, паркашка, скверашка дукха зиэаш да. Цу г1улакхо 1алаьмате хоза микроклимат хулийт городе. Городерча бахархоша д1айог1 уж гаьнаш, лорают. Из г1улакх дика латт укхаза из болам городерча ерригача предприятеша боккхача бехктокхамца хьаллаьцандаь. Ерригa город доакъош даь я х1ара предприяте шин-шийна дакъа да. Зеленхозa прораба кулгалца шоаи даькъе эзаш мел бола болх чакхбоакх цар. Га д1айог1ар, цветник, газон хьаяр — ах г1улакх мара дац. Уж лораеза, царна доал эш. цудухьa х1ара предприяти декхарийла я цу г1улакха шоашара материальни дакъа лаца: водопровод, кхыйола х1амаш хьае, лорае, цу х1амай массаза йоаххо е.

Семинаре къамаьлаш даьча 1илмахоша, архитекторашa ландшафтникаша город дег1айоалаяра оттаеча планашта къаьстта теркам т1абахийта беза, аьлар гаьнаш д1айог1ара. Т1айоаг1ача ханера городаш гобаьккха д1аесIа гаьнаш, баьцаш, зизаш, паркаш йолаш хила еза, массайола промышленни предприятеш городера арахьа еза.

Пайдане совещани яр из, цхьабаькъда, вай республикерча жилищно-коммунальни боахама министерства цхьа вихал цига ца хиина хала да. Вайна ховча тайпара, из г1улакх 1айха дика латтац Грозне. Х1ара сага сих вай городе 4 квадратни метр мара д1аесIа гаьнаш. кхыйола баьццара х1амаш кхачаш. Х1ьта цу х1амашта доал деллта кхы а воrIa латт. Цудухьа вайцигарча специалисташа цу совещане дакъа лаьцадаларе, цига 1омадаь г1улакхаш шоай балха юкъедоаладе а цунах дикаг1а пайда эца а в1аштIехьдаргдар.

Вай городерча предприятей кулгалхошкара хьадеха деза городашта санитарно-защитни зонаш хьае еза аьнна паччахьалкхено т1ой1а соцамаш доаг1аче бесса кхоачашдеjта. Цунах лаьца оттаеча проекташка шерра дувца деза цу зонашка тайп-тайпара гаьнаш, зизаш, кхыйола баьццара х1амаш дукхаг1а хургйолаш.

Грозне хилча бакъахьа я зизаш кхедеш йола теплицаш, тоаде деза баьццара паркови боахамаш.

Т1аоттаи латт гуйрийна х1амаш д1аяр ха. Хьалхаг1е а кийчвала веза цу кампанета, 1аланrье еза д1ае баьццара х1амаш, къоастое еза уж х1амаш д1аюаш йола моттигаш.

П. МИНАЕВ,
ВООП-е республиканск Совета секце председатель, Волжске хиннача семинара доакъошхо.

ДИКАГIА БОЛХ БЕ ДОГ ДОАГIА

Тха школа хьайийлла ер дикалаг1а шу мара дац. Из дар 1977-ча шера. Цу шера чакхъяьккхай аз Л. Н. Толстой ц1ераг1а йола Нохч-Г1алг1ай паччахьалкхен университет. Кхаь шера болх баьб аз Маг1албикерча № 18 йолча школе. Х1ьта укх шера Керда-Редантерча № 24 йолча бархIшерарча школе балха хьожаяьй со. 1978-ча шера дена, укхаза берашта английски мотт 1омабеш ва са мар Грачев Александр Борисович. Цо а чакхъяьккхай из университет.

Маг1албике тхо наьха ц1аг1а дахар. Х1ьта укхаза тхона ши ц1а долаш йола квартира еннай. Тхоай специальностех бола болх а беннаб.

Коммунистически парте форума даха доаг1аче бесса вакъадахара школа администраце, профсоюзни организаце х1ара хьехархочоа хьалхашна оттадаьд берашта лун йолча знанеш дикал айяра, кхетама болх тоабара дола бехктокхаме декхараш.

Дика йоакхо ю тха школе хьехархочун-къахьегам, болх, быт тоаяра. Тха школас ийцад дешархой керда истолаш, г1авдаш, шкафаш. Дика кийчъяь я английски метта, географе, наьна меттеи литературан кабинеташ. Хоза тоаьйй ленински зал, классаш чуйола ц1енош. Дукха керда книжкаш ийцад библиотекана. 1 — 3 классашна мел бола дешархой 1алашбаьб мах боацача учебникашца.

Йоккха яц тха школа, цхьабакъда, гобаькха гаьнаш йолаш хозача моттиге я из. 1алаьмате хоза а дика а хет тхона укхаза. Коллектив дика я. Лакха опыт йолаш болча хьехархоша дикка г1о-новкъостал ду тхона тха болх тоабара. Кхыдолча эшаш долча х1амашта в. «Алханчуртский» яхача моттигерча совхоза администраце, партийни, профсоюзни организаце кулгалхоша а ю тха йоакхо.

Сакъердаме хет тхона юртарча школе болх беш. Укхазарча школаца тховй вахар дувза безам а ба тха. Цхьабакъда, дерригa дика да аьлча бакъ хургдац. Хало да укхаза продуктийн эца. Цхьайолча хана тика чу хьаьца в1алла х1ама а хилац. Дукхача хьехархой бераш да. Тхо балха долча хана уж дита моттигаш яц. Цудухьа тхона ч1оаг1а лоовра уж тха балха а вахара а 1аткъаш дола цхьадола кхоачамбоацараш ца хилча. Цу г1улакха декхарийла йолча организацешна тхоашта г1о-новкъостал дергда аьнна а хет тхона.

Цу цхьацадолча кхоачамбоацараша юха ца тохаш, денгара - денга ч1оаг1алу тха коллектива барт, цхьоаг1о. Иштта хилча кхы а дикаг1а къахьега дог доаг1а.

Тхоай дешара керда шу дика д1адоладаьд оаха. Иштта дика къахьегаш вакъадаха лага да тхо т1айоаг1ача КПСС XXVI съезда.

И. ИЛЬИНА,
Маг1албика районерча Керда-Редантерча № 24 йолча бархIшерарча школа хьехархо.

ФУТБОЛ «ТЕРЕК» — «ТОРПЕДО»

Дукха еза грознеменцашта футбол. Т1еххьарча хана «Терек» в1ашта диазза — шоаза ц1аг1еи шоаза арахьея ловзаш яйшаяле а. Самардийнахьа Таганрогера «Торпедо» яхача командаца цо чакхдоаккхаш хиннача в1ашег1кхетарга хьажа С. Орджоникидзе ц1ераг1ча стадионе юха а тоъал дукха нах гулбеннабар.

Укх шерара сезон йолалучча хана «Тереко» хьалхарча лиге ловза боккъо иккха аьнна шийна хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш ца деш дисалга шоашта хов дале а, болельщикашта лов юхедиса ловзараш ший говзал лакхъяра пайда а ийбеш, ма боаг1а къовсам а лоаттабеш цо чакхдахар. Къаьстта а халахетар хилар футбол езараша грозненций Ростоверча «Ростсельмаш» яхача командаца хиннача ловзарах. Команда котъяла аьттув боалаш а ца боалаш а хул. Цхьабакъда цу дийнахьа «Терек» в1алла къовсам ца лоаттабеш эшарах цхьанна тайпара бехкаъяккха йиш яц.

Ма дарра аьлча. Таганрогерча футболисташцара матч кхыча тайпара ловзаш д1айихьар «Тереко». Юххьанца дена гуш дар команда шийх дег лазарашта хьалхашка ше декхарийла яхалга а хоаш, г1улакх тоаде ц1енхаштта уйла а йолаш ловза ерапьилга.

Хьаьший наьарашта ц1енхашта кхерам т1атувсаш яр «Тереко» шерра йоарнаь ен хиниа атакаш. Дале а, хьалхара тоаже 37-ча минуте мара баккхи нарагIдаланзар цун. В. Соколова гаьннара шийга бургац хьаккхессача, хьаьший защитник говза 1еха а ва, хоза гол чутекар А. Чихладзес. 1:0 йола счет кхы хувца ца луш чакхъяьлар хьалхара тайм.

Х1аьта шоллаг1а тайм йолаенна ши минут яладе дика белгалваьлар къона форвард О. Аханов. В1ашта массехк защитник 1еха а ваь, гаьннара цо теха бургац на1арашка чакхъяьлар. Иштта, счет 2:0 а йолаш команда шийх йола тешам ч1оаг1бара лоарх1аме котало яьккхар «Терекo».

Кхы цхьаьнга а да белгалдаккха мегаргдолаш. «Терек» опыт йола вратараш боацаш йисачул т1ехьаг1а цун на1араш укх т1еххьарча матчашка лораер А. Горошинский ва. Массехк шера запасе воаг1аваь из юххьанца дукха г1алат вувлар. Дале а т1еххьарча ловзаро хьахьекхар т1а-т1а шийх б1убоаш из воаг1аьга.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.00 — 1уйранара гимнастика.
8.05 — «Мачал ша, нурманчаш».
9.00 — «Дайнача х1ущай дунен т1а».
10.30 — «Кагирний адрескан». Йистеьйча — нерзазаран.
14.00 — Керддадараш.
14.00 — СССР а Венгерски Халкъа Республикина а юкъера дипломатически г1улакхаш йоалахьаттадаь 25 шу дизар. «Венгро г1алаш» тхо радиопрограмма.
15.30 — «Шахматни школа».
16.00 — БССР оперен балетен Паччахьалкхен академически Доккхача театра солистий концерт.
16.40 — «Дукха еза стихаш».
17.10 — «Д1алохи боккистий уральски трасс».
18.00 — «Ленина ц1ерала».
18.20 — «Самувзьа неташ».
18.45 — «Тахан дунен т1а».
19.00 — «Ilилнан оввар».
19.30 — Советски эстрадий концерт.
19.50 — «Жукарг» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-ра сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — ЦСКА. 2-г1а тайм.
22.20 — «Тахан дунен т1а».
22.35 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион Михайлови цхьаьлле делача симфоническан эстрадни оркестро д1ааьла.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05; 14.10 — «Вай гоший бош».
8.35; 9.35 — А. М. Горький. «Ха дуне». 10-г1а класс.
9.05 — Куурдиммасы. 1-ра передача.
10.05; 14.40 — Испански меттала къамелас.
10.35; 11.05 — Iааны доазар. 5-г1а класс.
10.55 — А. Афиногенов а цун лаьсаш а.
12.00 — Студенташта - заочникашта. Лакара математика. 11 курс.
13.00 — Эстетика вартэро литографеш.
15.10 — «Ма тешалахь, са ахьт аьнна хьилп» яха художественни фильм.
16.30 — А. М. Горький. «Мала метта». «Са университетия».
17.10 — «Зовицкие» (г1алг1ай меттала).
17.40 — Документальни фильм.
17.30 — «Юкъара хьайбаш гуйрен а 1ай а лорадар» (нохчий меттала).
18.05 — «Нохч-Г1алг1айчу г1олаш».
18.25 — Фильм.
18.30 — «Письмо хьалар саг аз» (нохчий меттала).
19.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Торпедо». Перерыве — «Байса даьхьала ахийла шун, бераш!».
21.00 — Тувински АССР заслуженни артиста Н. Краснай а кукен хьалхашта юкъерча конкурсий лауреата В. Селиваннна а концерт.
21.40 — «Са — Куба» яха художественни фильм. 2-г1а сери.

йийла», «Iамах дала дуннар нэ Iомаш» - популярни фильмаш.
8.35; 9.30 — Истори. 4-г1а класс.
9.00 — Куурдиммасы. 2-г1а передача.
10.00; 14.35 — Английски мотт.
10.35; 11.35 — Истори. 4-г1а класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Физика.
11.00 — Студенташта - заочникашта. Физика. 2-г1а курс.
13.15 — Советски бакъонаш. Советски Конституци халкъа машара паччахьалкхен безонний дарл я.
15.05 — Декабристах дола дуккдлар. И. Пущин.
16.05 — «Звездочет». Телевизионни журнал.
16.50 — «Томски догаие, «Iамах популярни фильм.
17.05 — «Хьайбашца дика долаш 1а дахахийта деррига хийча дакъий-теш!?». Юртабоахаш обзорка.
17.30 — «Белорусски этюд». Фильм.
17.30 — «Хьа горизонташ».
18.00 — Документальни фильм.
19.10 — «Саг хьахьегамна сий доаш ва». Оператор Ахидзев (нохчий меттала).
18.20 — Телевизионни фильм.
18.30 — «Нохч-Г1алг1айчу г1олаш».
18.50 — «Са паччахьалкхен садахь».
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Халкъа творчество» (нохчий меттала).
20.00 — «Байса даьхьала ахийла шун, бераш!».
20.15 — «Монументальни пропаганда ленински план».
20.45 — «Биатлон на Таннопушка документальни фильм.
20.55 — Москвски паччахьалкхен филармоне академически симфонически оркестра концерт.
21.40 — «К1ай хех болчех йола балладе» яха телевизионни художественни фильм.

26 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — 1уйранара гимнастика.
9.00 — «Дукха еза стихаш».
9.35 — «Жукарг» яха телевизионни художественни фильм. 1-ра сери.
10.45 — «Гнесинги ц1ераг1ча музыкальни - педагогически институтa халкъа инструментий факультета хьехархой а студентий а концерт. Йистедаьча — керддараш.
14.30 — Керддадараш.
14.50 — «Гаьнара махкбоахера 1аламатхой бахча». Iилми-популярни фильм.
15.15 — «Хьаьнара 1алам».
15.35 — Йеменски 1арбий Республика аьнна дезача денга — революце денга. «Керда Йемен» яха кинопрограмма.
15.55 — А. Глазунов. № 5 йола квартет кхоачамьо Шостаковича ц1ераг1ча квартета.
16.25 — «Кхоачанзе тхона, кхоачанзе оаха санна, кхоачанзе тхона аьнна...». Германски Демократически Республикера передача.
17.25 — «Москва а москвичаш а».
17.55 — Олимпиада-80 культурни программе концертий шийдацара А. Юрлова ц1ераг1ча Паччахьалкхен республикански цхьаьнекхеташ эрсий хоровой капелла концерт.
18.45 — «Тахан дунен т1а».
19.00 — «Мехка кхалтах».
19.15 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион Янкхьарча симфонически оркестро кхоачашьо вальсаш.
19.40 — «Жукарг» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2-г1а сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Интервидене фестиваль. Сопоте д1акхача эстрадни халкъий конкурс (Польша).
22.40 — «Тахан дунен т1а».
22.55 Баскетболах йола Европа чемпионат. Кхалнах. Югославера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05; 14.05 — «Масса а дешар...

РАДИО

25 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юрт: г1улакхаш а декхараш а» (г1алг1ай меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Iоана, кхалнах!» яха радиожурнал (г1алг1ай меттала).
9.15 — «Къахьегама коллективе а безамаш тешах на айтмаго ас». Беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Ден темаш» (эрсий меттала).
9.40 — Хоамаш.
9.45 — «Хала вазаяьа». Репортаж (г1алг1ай меттала).
17.10 — Передачай программа. Хьоттамех йола хоам (эрсий меттала).
17.11 — «Микрофонаца Грозне г1аллаш» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
17.33 — Концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, г1алг1ай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Дега хьехамах» (нохчий меттала).

26 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара 1уйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.20 — Художественни самодеятельносте доакъашхой концерт (нохчий меттала).
9.15 — «Атеист» яха радиожурнал (г1алг1ай меттала).
9.35 — Ашараш (нохчий меттала).
9.45 — «Хьажа1ам йоара вутьяле ер». Радиорейд (г1алг1ай меттала).
17.10 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.11 — «Доттаг1ий оазаш» (эрсий меттала).
17.20 — «Литератури Нохч-Г1алг1айче» (нохчий меттала).
17.40 — Халкъа ашараш (г1алг1ай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, г1алг1ай меттала).
18.30 — Хоамаш.

Хоттамах

Тахан республике г1оллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр ч1оаг1а мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 13—18. Грозне 16—18 градус й1овхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, дог1а а делхаш, тайп-тайпарча оаг1онашкахьара секунде 3—7 метр ч1оаг1а мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 4—9. дийнахьа 12—17 градус й1овхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партий вахаре — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Малковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ00364. «Грозненский рабочий» издательстви типографи, Малковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Малковского, 92. Заказ № 4475.